12 ФЕВ 1993

Қишлоқ ҳақиқати

1993 йил 2 февраль
СЕШАНБА
№ 14 (5.457).
НАРХИ: ОБУНАЧИГА 3 СЎМ, СОТУВДА 5 СЎМ.

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-сиёсий газетаси • 1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

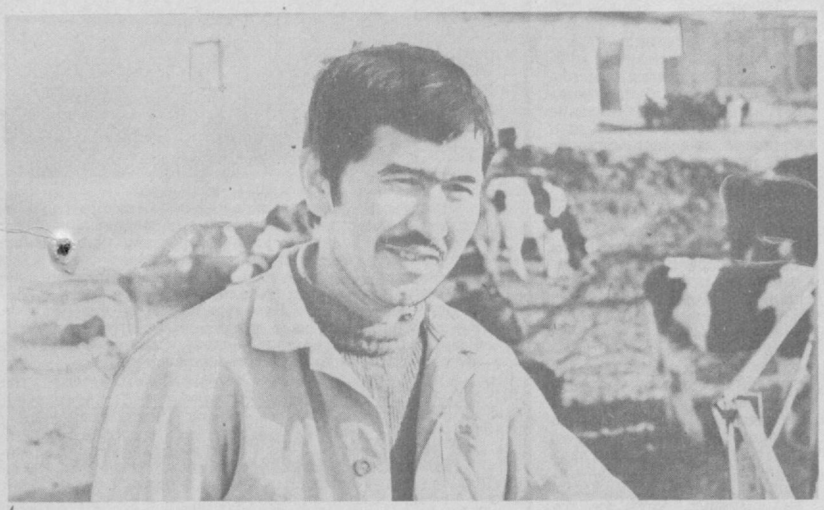

ОТ ИЗИНИ ТОЙ БОСАР

Кун чошгоҳдан оғганда «Тошкент — Келес» автобусидан тушиб, ферма томон юрдик. Йўл ёқасидаги аскарлардай саф тортган тут дарахтлари, хамирдай кўпчиб ётган далалар, ойнаванд иссиқхоналар нигоҳларга қиш манзарасин сувратлаб, негадир кўнгилда баҳорий туйғулар уйғотади. Шунда бугунги тақчиллик, бозор иқтисодиёти муаммолари бир зумда ортга чекингандай бўлади. Одатда, ой ораси — булут пардалари билан қуёшни бир муддат тўсиб, изғирин, қору ёмғири билан хуруж қилади. Табиат қонуни шундай. Орадан кунлар, тунлар ўтиб эса ўша аччиқ аёз чекинади. Чароғон кунлар бошланади. Мустақил Ўзбекистонимизнинг бугунини ҳам худди ой орасидаги совуқ-қировли кунларга ўхшатиш мумкин. Зеро, ҳозирги иқтисодий буҳрон даври ўткинчи. Жумҳуриятимиз меҳнат аҳлининг келажакка, ҳа демай ёруғ кунлар келишига, элимизнинг рўзғори бутун, дастурхони тўкин бўлишига ишончи сарбаланд, умид туйғуси устивор.

Не бахтки, хаёлимдан йўл-йўлакай шундай ёруғ ўйлар кечди. Чорвадорларнинг фермадаги яратувчилик меҳнатини кўриб, дил янада равшанлашди. Улар билан «Ҳорма-бўл!» қилишиб, ишларига ривож тиладик.

Ферма биноси кенг, чорвачиликни ривожлантиришга қулай шарт-шароит мавжудлиги билан бизни қувонтирди. Бу ерда 510 бош қорамол боқилмоқда. Шундан 117 боши сигир. Айни вақтда 165 бош говмиш мўл-кўл маҳсулот бераяпти.

Молбоқар Бахтиёр Жайранбоевни қизғин иш устида учратдик. У 1982 йилдан буён фермада меҳнат қилади. Ёш, серғайрат. Ўз қарамоғидаги молларни доимо меҳр ва муҳаббат билан парваришлайди. Шу боис унинг қўлидаги 106 бош қорамолнинг ҳаммаси соғлом, семиз. Маҳсулдорлиги ҳам шунга яраша бўлаяпти.

— Бизда қора-ола зотли моллар парваришланади, — дейди у. — Зоти яхши молнинг сути ҳам, ёғи ҳам, қолаверса, гўшти ҳам сербарака бўлади. Бунинг учун фақат қаровини ўрнига қўйиш керак. Жониворлар ҳам меҳр талаб. Ҳар қалай, уларни рацион асосида боқиб, ҳолидан вақтида бохабар бўлиб турибмиз. Ўз навбатида улар ҳам маҳсулотини дариғ тутмаяпти.

Фермада яна бир меҳнат соҳиби билан танишдик. Унинг исми-шарифи Тўравой Жумабеков. У сермашаққат иш — бузоқлар парвариши билан банд. Янги туғилган бузоқларнинг боқуви ўзига хос мураккабликларга эга. Бу юмуш катта масъулият талаб этади. Бўривой ана шуларни унутмаган ҳолда меҳнат қилаяпти. Мактаб ўқувчиси Раҳимбой — унинг ўғли. У отасининг энг яқин кўмакчиси. Дарсдан бўш пайтлари фермадан нари кетмайди. От изини той босар деганларидек, ажаб эмаски, яна бир ўринбосар камолга етаётган бўлса!

Тошкент районидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалиги чорвадорлари жорий йилни кўтаринки кайфиятда бошладилар. Улар жамоат чорвачилигини ривожлантиришга, унинг истиқболига пухта замин яратишга астойдил ҳаракат қилмоқдалар. Хўжалик фермасидаги ишлар шундан далолат бериб турибди.

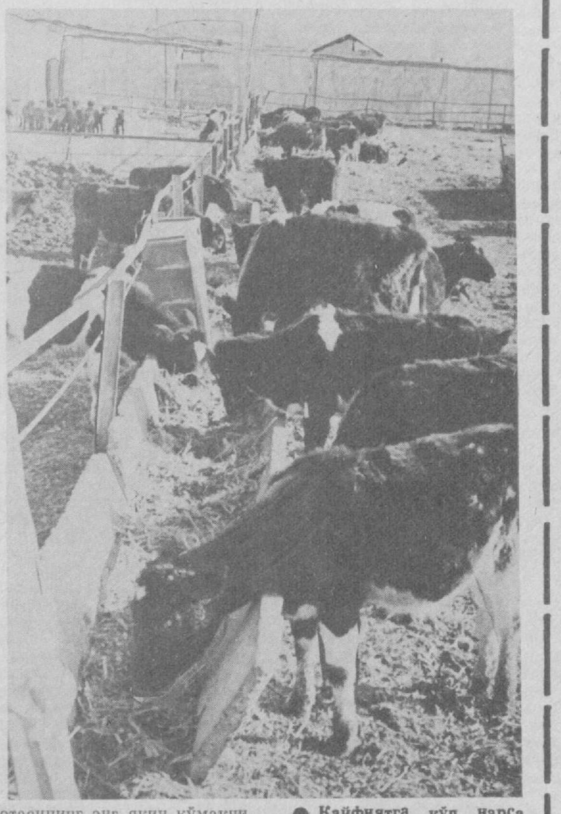

● Кайфиятга кўп нарса боғлиқ, — дейди молбоқар Бахтиёр Жайранбоев. — Фермамиз жамоаси аҳил, бир-бирига ҳамиша камарбаста. Шундай бўлгач, чорва молларидан маҳсулот олиш ҳам ошаверади.

● Боқувдаги бузоқлар очиқ ҳавода ана шундай озиқлантирилади.

● Молимиз тўқ — кўнглимиз тўқ, — дейди ҳозиргина бузоқларга озуқа тарқатиб чиққан илғор чорвадор Тўравой Жумабеков. — Насиб этса, қишловни муваффақиятли ўтказамиз.

А. ТУРДИЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

МУТАХАССИС МУЛОҲАЗАСИ

ИБРАТ ОЛСА АРЗИЙДИ

Одатда, чорвачилик соҳасида ишлайдиган кишилар қишловни беталофат ўтказишга, совуқ кунларда ҳам моллар маҳсулдорлигини туширмаслик ташвишида меҳнат қиладилар. Нонини шу касбдан топаётганлар байрамни ҳам, дам олиш кунини ҳам фермада ўтказишади. Саҳарлаб уйқудан уйғониб, фермага йўл олишади. Сигир соғиб, молларга қарашади. Шу ҳол ҳар куни давом этаверади. Шунинг учун ҳам чорвадор аҳлини бир сўз билан жафокаш инсонлар, фидойилар дегим келади.

Яқинда чорвадорлар билан ҳамнафас бўлиш ва уларга амалий ёрдам бериш мақсадида Наманган вилояти хўжаликларида бўлдик. Муталжон Раҳматовни аввалдан танирдим, аммо Сотволди Ғаффоров билан танишолмаганимга ачиндим. 1987 йили Сотволди ака Тўрақўрғон районидаги «Шарқ юлдузи» жамоа хўжалигига раис этиб сайланиши биланоқ, эртаси кун чорвачилик фермасига борди. Тез орада бузоқхона, сигирхона, озуқани қайта ишлайдиган завод қурдирди. Чорвадорларнинг ишлаши учун барча шароитни яратиб берди, озуқабоп экин майдонларини кенгайтирди, емиш сақланадиган майдонлар ва молларни яйратадиган ўтлоқлар ташкил этди.

Уч йилдирки, ҳар бир сигирдан соғиб олинаётган сут миқдори 3.500—3.600 килограммни ташкил этмоқда. Мавжуд 300 бош сигирнинг ҳар 100 тасидан 90 тадан ошириб бузоқ олинмоқда. Чорвачилик фермаси наслчилик фермасига айлантирилиб, ҳар йили ўз подасидан орттириб бошқа хўжаликларга 70—80 тадан қора-ола зотига мансуб ғунажинларни сотмоқда ва яхшигина даромад қилмоқда. Чорвадорлар эса раисдан мамнун эканликларини яширишмайди.

Кўпчилик хўжалик ва район раҳбарлари қиш пайтида, чорвада айни иш қизиган даврда меҳнат таътилига чиқадилар. Чортоқ районидаги Алишер Навоий номли колхоз раиси Муталжон эса бундан мустасно. У чорва жонкуяри. Шунинг учун ҳам барча топшириқлар муддатидан олдин бажарилади. Бу хўжаликда қорамолларни парваришлаш яхши йўлга қўйилганлиги, рацион асосида боқиш ташкил этилганлиги туфайли бўрдоқилар бир кеча-кундузда 1200—1300 грамм семирмоқда. Январь ойининг ўрталаридаёқ 40 бош сўқимнинг ҳар бири 550 килограммдан семиртирилиб давлатга топширилди. Йилнинг биринчи чораги гўшт сотиш режаси вилоятда биринчилар қаторида уддаланди. Бўшаб қолган молхонага буқачалар бойланди. Ҳар икки хўжалик чорвадорларининг муваффақиятида вилоят чорвадорларининг отахони Фазлиддин Қамбаровнинг хизмати катта.

1992 йилда вилоят чорвадорлари 16 минг тонна гўшт, 76,3 минг тонна сут, 34,3 миллион дона тухумни халқ дастурхонига етказиб беришди. Қорамоллар сони 1991 йилга нисбатан кўпайди, жами 30,5 минг соғлом бузоқ олиниб, йиллик режа 106 фоизга бажарилди. Ёш қорамолларни бир кеча-кундузда 600—725 грамм семиртиришга эришаётган Задарё районидаги «Гигант» колхозидан Икром Тўрабеков, Чортоқдаги «Москва» ва «Дўстлик» колхозларидан Даврон Убаев, Алибой Умурқулов, Уйчи районидаги «Қизил Равот» ва А. Мўминов номли хўжаликдан Қосим Ҳомидов, Усмон Парпихўжаев, Тўрақўрғон район, «Олтин водий» ва «Шарқ юлдузи» хўжаликларидан Обозали Ҳамроқулов, Жамила Эшонжонова, Чустдаги «Ғовасой» хўжалигидан Абдулҳошим Маҳмудов ва бошқа юзлаб бузоқбоқар ва молбоқарлар, ўзларига бириктилган сигирларнинг ҳар биридан 3.500—4.160 килограммдан серқаймоқ сут соғиб олаётган Норин районидаги «Оқ олтин» колхозидан Ўктамхон Мелибоева, Поп районидаги «Сирдарё» колхозидан Ҳанифа Баратова, «Поп» совхозидан Х. Рустамова, Задарё районидаги «Гулбоғ» совхозидан О. Зарипова, Т. Ботирова, Тўрақўрғон районидаги «Шарқ юлдузи» колхозидан Завражон Қаюмова, Тўтинисо Рустамова, Учқўрғон районидаги Охунбобоев номли колхоздан З. Қобулова, Чортоқдаги «Ғалабанинг 45 йиллиги» жамоа хўжалигидан Ҳалима Абдураҳимова, Уйчидаги Улуғбек номли колхоздан Мавлуда Акбарова кабилар номи вилоятда ҳурмат билан тилга олинади.

Ўз боқимидаги совлиқ ва она эчкиларнинг ҳар 100 тасидан 110—140 тадан қўзи ва улоқ олишга эришаётган Поп районидаги «Чодак» совхозидан Назар Нишонов, Эркавой Эргашев, Задарё районидаги Наманган совхозидан Тўқон Калиев, Чуст районидаги Ленин номли колхоздан Зоир Акбаров, Ражаб Жавҳаров, «Донобод» ва Калинин номли колхозлардан Ирисбек Отабеков, Марип Абдиев, Учқўрғондаги «Андижон» колхозидан Х. Чустбеков, Чортоқдаги А. Навоий номли колхоздан Умар Деҳқонов каби чўпонлар ҳамда Юсупжон Солиев, Абдуҳаким Ҳусаинов, Аваз Назаров, Сотиболди Қурбонов, У. Сиддиқов каби товуқбоқарлар ва бошқа кўплаб қўли қадоқ чорвадорларнинг самарали меҳнатига тасанно айтса арзийди.

Шу кунларда вилоятдаги барча хўжаликларда 110 минг бошдан ортиқ шартли қорамол боқилмоқда. Вилоятда аҳоли ўта зичлиги ва ерларнинг асосий қисми суғориладиган майдонларга айлантирилганлиги натижасида қўй-қўзиларни яйловларда боқиш қийинлашмоқда. Поп районивилоят ер майдонининг 39 фоизини ташкил қилади, унинг 100 минг гектардан ортиқ майдони тоғлик ўтлоқлардан иборат. Шулардан деярли ярмисида Фарғона вилоятининг Қўқон минтақасидаги 7 та район хўжаликларининг қўй ва эчкилари боқилмоқда.

Ўтган ҳафтада вилоят ҳокими Бургутали Рапиғалиевнинг ишбилармонлиги ва дўстона муносабати туфайли қўшни республиканинг Жалолобод вилоят ҳокими А. Абдужабборов билан ўзаро келишишди. Унга биноан Қирғизистоннинг 300 минг гектар яйловлари яна наманганликлар ихтиёридадир.

Шу билан бирга айрим колхоз ва совхозлар раҳбарлари, бош мутахассисларининг чорвачиликка панжа орасидан қараганликлари оқибатида бурилиш сезилмаяпти. Бундай хўжаликлар қаторига Норин районидаги «Хўжаобод», «Пахтакор», Уйчи районидаги А. Навоий, Беруний номли, Чуст ва Поп районларидаги «Машъал», «Наманган» ва Учқўрғон районидаги «Ўзбекистон», Косонсой районидаги «Шарқ юлдузи» ва бошқаларни киритиш мумкин. Бу жойларда чорвачиликни юритиш маданияти ниҳоятда паст, зотли моллар сони кўпаймаяпти, сунъий урчитиш пунктлари қониқарсиз ишламоқда. Бузоқлар парваришига шароит йўқ, молларни сақлаш ва озиқлантиришда пала-партишликка йўл қўйилмоқда, уларни боқишда тезкор усул қўлланилмайди. Хўжалик эҳтиёжи учун вазни паст моллар сўйилмоқда, фермалар ветеринария талабига жавоб бермайди. Ҳисоб-китоб ишлари тартибсиз равишда олиб борилмоқда, мутахассислар ўз ишларини ўлда-жўлда қилмоқдалар.

Бу камчиликларни хўжалик раҳбарларининг чорва қишловига масъулиятсизлик билан қараши оқибатида содир бўлмоқда. Шу ўринда Поп район ҳокими Ҳолмамат Талаббоевнинг ибратли сўзларини эслайлик:

— Эндиликда пахта планини 150 фоиз бажариб қўйиб, чорвачиликка эътиборсиз бўладиган хўжалик раҳбарлари билан муроса қилолмаймиз, — дейди район ҳокими. —Яқинда давлатга пахта сотиш режасини ўринлатганига қарамай тармоқдаги ишларни барбод қилганлиги учун «Машъал» хўжалиги раҳбарига ишончсизлик билдирилди ва унинг ўрнига талабчан Ж. Ҳакимов сайланди. Жўрахон ака ишни чорвачилик фермасидан бошлади.

Чорва маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш, аҳоли эҳтиёжларини тўларoқ қондириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов муҳим фармонлар чиқарганлиги халқимизга яхши аён. Буларда асосан чорвадорларнинг турмуш даражасини ошириш, уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, ижтимоий муҳофаза қилиш, бозор шароитига ўтиш даврида аҳолини гўшт, сут, тухум ва бошқа чорва маҳсулотларига бўлган эҳтиёжларини тўлароқ қондириш кўзда тутилган.

Айниқса, гўшт ва сутнинг харид нархларини ошириш тўғрисидаги шу йил 16 январдаги ҳукуматимизнинг қарори чорвадорлар томонидан зўр миннатдорчилик билан кутиб олинди. Унга кўра давлатга сотиладиган гўштнинг нархи қарийб икки баробар ва сутники 1,5 баробар оширилди. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобига қараганда, вилоят чорвадорлари жорий йилда қўшимча 893 миллион сўм даромадга эга бўлишади, шу жумладан, сутдан 350 миллион сўм, гўштдан 543 миллион сўм фойда кўришади.

1993 йилда вилоят чорвадорлари зиммасида катта-катта вазифалар турибди. Улар давлатга 15,4 минг тонна гўшт, 73,5 минг тонна сут, 70 миллион дона тухум, 500 тонна жун ва 50 тонна асал етказиб беришлари керак. Бу вазифаларнинг уддасидан чиқиш учун йил бошиданоқ енг шимариб ишга киришилмаса, қишнинг қировли кунларида маҳсулотни камайтирмаслик чораси кўрилмаса, тўсиқлар енгилмаса, ишда унум бўлмаслигини меҳнаткашлар яхши билишади. Шунинг учун ҳам наманганлик чорвадорлар республика мусобақасида карвонбошиликни қўлдан бермай келмоқдалар.

Ҳар қилувчи дамларда омилкорлик, қатъият кўрсатиб, камчиликларга қарши муросасиз курашиб меҳнат қилаётган чорвадорлар борки, улар республикамизда соҳанинг фахри ҳисобланади. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган чорвадор Ҳамид Тўйчиев, вилоят чорвадорларининг сардори туну-кун тиним билмас Латифжон Отахонов, уларга доимо қанот бағишловчи елкадош Сидиқжон Усупжонов, Мирзааҳмад Отавалиев, Собиржон Қаюмов ва Болтавой Хўжаевларнинг меҳнати кўпчиликка ибратдир.

Яқинда Президентимиз И. А. Каримов «Останкино» телевидениесида намойиш этилган «Уларни халқ сайлаган» кўрсатувда жумладан шундай деганди: «Мени шу вақтгача ҳеч ким уйғотмаган. Масъулиятни ҳис этишим эртароқ уйғонишимга даъват этади». Доно гап. Масъулиятни доим ҳис этадиган инсон кўп эзгу ишга қодир. Тонг отмай туриб уйғонадиган, куннинг ёришини фермада кутиб оладиган фидойи чорвадорларимиз беҳисоб. Кунда ичаётган сутимиз, еяётган гўштимиз шуларнинг фидокорона меҳнати туфайли. Бундай заҳматкашларни ҳар қанча алқасак арзийди.

— Қишловни беталофот ўтказиш олдимизда турган энг долзарб вазифа, — дейди Наманган вилояти ҳокимининг ўринбосари, Ўзбекистон муҳандислик фанлари академиясининг академиги Н. Отахонов. — Бунинг учун махсус штаб ташкил этганмиз. Хўжалик раҳбарлари ҳафтада бир марта ҳисобот бериб туришади. Ишни омилкорона ташкил этганимиз туфайли вилоят бўйича сўнгги икки ҳафтада сут етиштириш 12 тоннага, уни давлатга сотиш 11 тоннага ёки 8 фоизга кўпайди. Ўтган йилги шу даврга нисбатан таққослайдиган бўлсак бир кунлик натижа 5 тоннага зиёддир. Чорва маҳсулотларини етиштиришни кўпайтиришда Чуст районидаги К. Маркс, Поп районидаги «Сирдарё», Норин районидаги «Ғалаба», Янгиқўрғон районидаги Т. Неъматов номли ва бошқа хўжаликларнинг қўшаётган ҳиссаси катта. Шунингдек, Шаҳанд ветеринария участкаси мудири Раҳим Нишонов, Наманган район «Ленинград» колхози ветеринария врачи Турсун Носиров, «Гулбоғ» совхози бош зоотехниги Обиджон Мамасолиев, Поп район деҳқончилик-саноати уюшмаси раисининг ўринбосари Эркин Абдусатторов, Косонсой ҳамда Тўрақўрғон районлари бош ветеринария врачлари Мансур Жалилов ва Баҳодир Худойбердиевлар ҳам тунни тонгга улаб эл тўкинлиги йўлида тер тўкаётган фахрий чорвадорлардан. Наманганда бундай фидойилар талайгина.

Тўхтасин ҒАНИЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги чорвачилик бошқармаси бошлиғи.

РАСМИЙ ТАШРИФ

1 февраль куни Эрон Ислом Жумҳурияти ташқи ишлар вазири Али Акбар Вилоятий раҳбарлигидаги Эрон Ислом Жумҳурияти делегацияси Ўзбекистон Республикасига расмий ташриф буюрди.

(ЎзА).

ОЛИЙ КЕНГАШДА ҚАБУЛ

1 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси Ш. Йўлдошев мамлакатимизга расмий ташриф буюрган Эрон Ислом Жумҳурияти ташқи ишлар вазири Али Акбар Вилоятий раҳбарлигидаги Эрон Ислом Жумҳурияти делегациясини қабул қилди.

Учрашув чоғида Олий Кенгаш Раиси Ш. Йўлдошев мамлакатларимиз ўртасидаги алоқаларнинг ривожланиб бораётганидан мамнун эканини изҳор қилди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг ўтган йил ноябрь ойида Эрон Ислом Жумҳуриятига расмий сафари чоғида бу алоқаларни янада тараққий эттиришга имкон берадиган муҳим ҳужжатлар имзоланди. Олий Кенгаш Раисининг таъкидлашича, парламентлараро алоқаларни янада кенгайтириш белгиланган режаларни тезроқ амалга оширишга омил бўлади.

Эрон ташқи ишлар вазири Али Акбар Вилоятий Ўзбекистон Республикаси Президентининг, мамлакат парламентининг халқларимиз орасидаги азалий дўстона муносабатларни ривожлантириш учун қилаётган саъй-ҳаракатларига юксак баҳо берди. Сафар давомида банк тизимини яхшилаш, божхоналар фаолиятини мувофиқлаштириш, ер ости бойликларини қазиб олиш, фан, маданият, саёҳат соҳаларида ҳамкорлик қилишга оид ҳужжатлар имзоланишига умид билдирди.

* * *

Шу куни Эрон Ислом Жумҳурияти ташқи ишлар вазири Али Акбар Вилоятий Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари М. Қорабоев ва Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазирининг биринчи ўринбосари Ш. Зиёмов билан ҳам учрашди.

(ЎзА).

ҚЎШ ХАБАР

Жиззах шаҳридаги собиқ Иттифоқ мудофаа қудратини мустаҳкамлашга хизмат қилиб келган аккумулятор заводи қайта таъмирлана бошлади. Бу ишда хорижлик ишбилармонлар ўз сармоялари билан қатнашмоқдалар. Эндиликда корхона қишлоқ хўжалик машиналари учун маҳсулот чиқаради, Жиззах вилоятидагина эмас, бутун жумҳуриятимизда ҳам анқонинг уруғи бўлиб қолган аккумулятор танқислигига барҳам берилади.

* * *

Кейинги йилларда янги ерларни ўзлаштиришга эътибор бир оз камайди. Бироқ тажрибали деҳқонлар янги ер очмай қишлоқ хўжалигини ривожлантириб бўлмаслигини айтмоқдалар. Зомин тумани деҳқонлари суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш билан бирга бу йил баҳорида 20 минг гектар бўз ерларни ўзлаштиришга бел боғладилар.

ОБ-ҲАВО

Ҳафтанинг биринчи ярмида Ўзбекистонда илиқ ҳаво сақланиб туради. Вақти-вақти билан ёғингарчилик бўлади. Жумҳуриятимизнинг шимолида ва тоғли ҳудудларда бошқа жойларга нисбатан ёғингарчилик кучлироқ бўлади. Ҳарорат 1 даража совуқ билан 4 даража иссиқ ўртасида. Кундузи 8—13, жанубий районларда эса 13—18 даража иссиқ.

Ҳафтанинг иккинчи ярмида Россиянинг Европа қисмидан совуқ ҳаво кириб кела бошлайди. Ҳарорат 5—8 даражагача пасаяди.

А. РАСТОРГУЕВА,
обҳавошунос.

ИҚТИСОДИЁТНИНГ УСТУВОР ЙЎНАЛИШИ

«Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» китоби—давр дастури

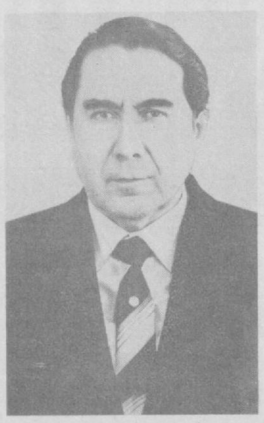

Мустақил Ўзбекистоннинг ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий-ҳуқуқий тараққиёти ғоят чуқур асосли дастури баён этилган «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» китобида бозор иқтисодиёти масалалари давлатимиз ички сиёсатининг негизи эканлиги ёрқин ва мукаммал ифодаланган. Муҳтарам Президентимиз кўпгина мамлакатлар тажрибасини чуқур таҳлил этиш натижасида иқтисодий ислоҳот халқ хўжалигининг барча соҳаларида баб-баравар тез амалга ошмаслигини таъкидлайди. Шундан келиб чиққан ҳолда муаллиф республикамиз учун ижтимоий-иқтисодий ривожланишнинг устивор йўналишларини аниқ-равшан кўрсатиб беради.

Китобда давлатимиз табиий, иқлим, демографик ижтимоий-иқтисодий хусусиятлари, унинг ишлаб чиқариш кучлари ҳисобга олинганда қишлоқ хўжалиги ва у билан боғлиқ қайта ишлаш тармоқларини устун даражада ривожлантириш зарурлиги асослаб берилган. Бунинг боиси бор. Муаллиф таъкидлаб ўтганларидек, республикамизда аҳолининг 60 фоизи қишлоқ жойларида яшайди. Миллий даромаднинг 44 фоиздан кўпроғи бугунги кунда қишлоқ хўжалигидан олинмоқда. Бевосита қишлоқ хўжалиги Ўзбекистон ҳаётини таъминлашнинг асоси, экспорт ресурслари ва валюта тушумларининг энг муҳим манбаларидандир.

Халқ хўжалиги бошқа тармоқларида бўлгани каби қишлоқ хўжалигида ҳам энг асосий масала-мулкчилик масаласидир. Президентимиз республика аҳолиси зич яшаётганлиги туфайли ер ёки сув бугуннинг ўзида етишмаётганлиги, аҳоли тез кўпайиб бораётган шароитда бу муаммо келажакда айниқса кескинлашишини уқтиради. Шу сабабли муаллиф «Ерни товарга айлантириш аҳолининг ҳаётий таянчларини қўпоради, ер участкалари билан чайқовчилик қилишни келтириб чиқаради, деҳқонни эртанги кунга ишончдан маҳрум қилади», деган хулосага келади.

Китобда бизнинг шароитимизда қишлоқда бозор муносабатларини ривожлантириш, деҳқон ернинг эгаси эканлиги туйғусини қайта тиклаш-мерос қилиб олиш ҳуқуқи асосида ерни абадий фойдаланиш учун бериш йўлидан бориш кераклиги уқтирилади. Бунинг учун, биринчи навбатда, зарар келтираётган давлат хўжаликларини жамоа хўжаликларига айлантириш керак бўлади. Кейинчалик жамоа хўжаликларининг ўзлари ҳам йирик кооператив хўжаликларига айланади ва уларнинг асосини деҳқон (фермер) хўжаликлари, кичик корхоналар, катта бўлмаган кооперативлар, оилавий пудрат ва ижара жамоалари ташкил этади.

Бунга республикамизнинг ўзида ишонарли мисоллар кўплаб топилади. Жумладан, Тошкент вилояти Ўрта Чирчиқ районидаги Ким Пен Хва номли уюшма тажрибасини келтириш мумкин. Бу ерда ҳар бир бригада амалда агрофирмага айланган. Жамоанинг ҳар бир аъзоси пировард натижадан манфаатдор. Улар етиштираётган маҳсулот таннархи арзон, сифати эса юқори бўлиши учун астойдил интиладилар. Бу уюшма ҳозирнинг ўзида тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришга ўта бошлади. Бунинг учун қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлайдиган кичик-кичик корхоналар ташкил этилган. Иқтисодий манфаатдорлик уюшма меҳнаткашларига юксак пировард натижаларга эришиш имконини беряпти.

«Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» китобида етарлича самара бермаётган, пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан бўшаётган ерларни деҳқон (фермер) хўжаликларини ташкил этишга, шахсий томорқа участкаларини кенгайтиришга бериш йўли давом эттирилиши баён қилинган. Республикамизда қишлоқ меҳнаткашлари томорқаларининг умумий ҳажми 1990 йил 1 январгача бўлган маълумотларга қараганда 205 минг гектарни ташкил этган эди. Кейинги йилларнинг ўзида 2,5 миллион оила биринчи марта томорқа олди ёки ўз ер майдонларини кенгайтирди. Олинган ерларнинг умумий майдони 550 минг гектардан ошиб кетди. Томорқа майдонларининг ўртача ҳажми ҳозир 20 сотихга етган. Бу қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш, меҳнат талаб этадиган янги соҳаларни ташкил этиш ҳамда қишлоқ аҳолисининг даромадларини ошириш имконини бермоқда.

Шуни айтиш кифояки, республикада етиштирилаётган картошка ва сабзавотнинг қарийб ярмига яқини томорқа участкалари улушига тўғри келади. Аҳоли шахсий хўжаликларида ҳозир мамлакатимиздаги қорамолнинг салкам учдан икки қисми, сигирларнинг эса тўртдан уч қисми асралмоқда. Республикада етиштирилаётган гўштнинг ярмидан кўпроғи ва сутнинг учдан икки қисми шахсий хўжаликлардан олинмоқда.

Яқинда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси «Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотни янада чуқурлаштириш чоралари тўғрисида» қарор қабул қилди. Бу қарор ҳам китобда баён этилган қоида ва хулосалардан келиб чиқади. Президент Фармонига биноан шахсий ёрдамчи хўжаликларнинг моддий-техника негизи анча мустаҳкамланди. Ҳозирнинг ўзида Ўзбекистонда 10 мингдан ортиқ фермер хўжалиги фаолият юритаяпти. Кам рентабелли давлат хўжаликлари қайта ташкил этилмоқда. Уларнинг ўрнида жамоа хўжаликларининг янги турлари-ширкатлар, уюшмалар, ҳиссадорлик жамиятлари барпо этилмоқда. Хўжаликларнинг барча турлари муваффақиятли ишлаши учун уларга бир хил иқтисодий шароит яратилмоқда. Жумладан, маҳсулот етказиб беришга давлат буюртмаси режа асосида камайтирилмоқда, меҳнат жамоаларининг мустақиллиги ортиб бормоқда. Хўжаликларнинг эркин бозор нархларида сотадиган улушлари кўпаймоқда.

Китобда «Аграр сиёсатнинг асоси — давлатнинг қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини тўғридан-тўғри бошқариб боришдан воз кечишдир» деб таъкидланади. Равшанки, сабзавотчиликда давлат буюртмаси 50 фоизгача камайтирилган эди. Давлатга пахта толаси, сут, гўшт, дон топширадиган хўжаликлар бу маҳсулотларнинг 15 фоизини, пилланинг эса 25 фоизини шартнома (эркин) нархлар бўйича сотиш ҳуқуқига эга эдилар. Биргина пиллани шартнома нархларда сотиш ҳисобига қишлоқ меҳнаткашлари 1992 йилда қўшимча 320 миллион сўм даромад қилдилар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг юқорида зикр этилган қарорига асосан, эндиликда пахта толасига давлат буюртмаси 80 фоизгача, каноп, тамаки, қоракўл, жун, гўшт ва сутга 85 фоизгача, пиллага 70 фоизгача камайтирилади. Бу тадбир қишлоқ хўжалигида бозор муносабатларини изчил ривожлантиришга, маҳсулотни тақсимлашда ва сотишда хўжаликларнинг мустақиллигини ривожлантиришга ҳамда кенгайтиришга қаратилгандир.

Шунингдек Қарорга кўра фермерлар, кичик корхона ва бошқа маҳсулот етиштирувчиларни пул билан таъминлашдаги муайян қийинчиликлар бартараф этила боради. Уларга амалий-молиявий мадад бериш учун деҳқон (фермер) хўжаликларига, шахсий ёрдамчи хўжаликлар эгаларига, қишлоқдаги ижарачиларга ва ширкатчиларга, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлайдиган кичик корхоналарга, шу жумладан, шахсий корхоналарга хизмат қиладиган ихтисослаштирилган ҳиссадорлик-тижорат банки барпо этилмоқда. Бу қарзга бериладиган пул маблағларидан аниқ мақсадни кўзлаб фойдаланиш, майда ишлаб чиқарувчиларни пул билан таъминлашни ўз вақтида кўриб чиқиш имконини беради. Ана шу банкка республика давлат бюджетидан низом фондидаги улуш сифатида 1 миллиард сўмдан зиёд маблағ ажратилади.

Шу билан бирга Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотни янада чуқурлаштириш мақсадида зарар келтирадиган ва кам фойда берадиган давлат хўжаликлари хўжалик юритишнинг бошқа шакллари ва турларига айлантирилгандан сўнг банкларга, маҳсулот етказиб берувчиларга вақтида тўланмаган қарзларни тўлаш учун уларга 20 йил муҳлат берилиши белгилаб қўйилди.

Умумдавлат эҳтиёжлари учун етказиб бериладиган маҳсулотларга адолатли, харид нархлари белгилаш ҳам муҳим рағбатлантирувчи омил бўляпти. Кейинги икки йилнинг ўзида фақат пахтанинг харид нархи 9 бараварга оширилди. Дон харид нархлари оширилишининг ўзи ғаллакорларга 2,7 миллиард сўм фойда олиш имконини берди.

Давлат қишлоқ хўжалигига бошқа имтиёзлар ҳам бермоқда. Жумладан, деҳқонлар даромад солиғи ва қўшимча қиймат солиғидан озод этилганлар. Биргина шу солиқларнинг бекор қилиниши деҳқонларга йилига 23 миллиард сўмликдан кўпроқ маблағларни тежаб қолиш имконини бераяпти.

Мақсадли дотациялар орқали ҳам давлат қишлоқ хўжалигига тўғридан-тўғри ёрдам кўрсатиб келаяпти. Умуман, бутун дунёда қишлоққа дотация бериш мавжуд. Масалан, Европа ҳамжамияти мамлакатларида йилига қишлоқ хўжалигига 90 миллиард, Японияда 68 миллиард, АҚШда эса 75 миллиарда доллар дотация берилади.

Муаллиф ўз китобида қишлоқ таркибини тубдан қайта кўриб чиқиш кераклигини ҳам уқтиради. Хўжаликлар хом ашёни эмас, балки пахта толаси, уруғлик қайта ишланган бошқа маҳсулотларни сотишлари керак. Собиқ марказнинг мустамлакачилик сиёсати оқибатида бизда мантиққа зид манзара вужудга келган. Ўзбекистон жуда катта миқдорда меҳнат ва моддий харажатлар қилиб, ер ости бойликларининг улкан заҳираларини сарф этиб, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштирди-ю, лекин асосан улгуржи нархларда фақат хом ашё сотди. Фойда, бюджет тушумлари тарзидаги мўмай даромад эса мамлакатимиз ташқарисида қолардди.

Бунга хоҳлаганча мисол келтириш мумкин. Нитрон, капролактам, кимёвий толалар ишлаб чиқаришни, тўқимачилик маҳсулотини ҳамда қора, рангли ва асл металлар ишлаб чиқаришни шулар жумласига киритиш мумкин.

Шу сиёсат оқибатида республикада қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг атиги ўндан бир қисмига яқини қайта ишланди, холос. Афсуски, ҳозирча биз беҳисоб хом ашёларимизни тайёр маҳсулотга айлантириш, уни сақлаш, ташиш ва сотиш учун зарур қувватларга, замонавий технологияга эга эмасмиз. Ҳолбуки, айни ана шу хом ашё республиканинг, ўзбек халқининг бойлиги ва фаровонлик манбаидир.

Президентимиз Ислом Каримов Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ўн биринчи сессиясида сўзлаган нутқида дастлабки ҳисоб-китобларга қараганда, республикада бор хом ашё ва чала маҳсулот ишлаб чиқаришни тугал жараёнга етказиб, тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш йўлга қўйилса, Ўзбекистонда ялпи миллий маҳсулот ишлаб чиқаришни икки баробардан зиёд, миллий даромадни эса тахминан уч баробар кўпайтириш мумкинлигини алоҳида таъкидлади.

«Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» китобида қишлоқ турмуш даражасини шаҳар турмуш даражасига қадар кўтариш бутун аграр сиёсатнинг жуда муҳим вазифаси эканлиги ҳам уқтирилади. Бу соҳада муҳим тадбирлар амалга оширилмоқда. Қишлоқларни ижтимоий ривожлантириш дастури ҳаётга изчил татбиқ қилинмоқда.

Шу билан биргаликда қишлоқ хўжалиги ва саноат ишлаб чиқариши ўртасидаги тафовутни сақлай билиш керак. Шартнома ва эркин нархлар тобора кенгроқ қўлланилаётган ҳозирги пайтда саноат маҳсулотларининг нархи қишлоқ хўжалигиникига қараганда юқорироқ суръатларда ўсяпти. Нархнаводаги бундай номутаносибликнинг ўз сабаблари бор. Энг аввало, деҳқончилик маҳсулотлари бозорда асосан кузда сотилади. Деҳқон бу маҳсулотни сотишдан тушган даромадга бутун йил давомида керак бўлган саноат молларини харид қилиши керак. Ана шу давр мобайнида эса деҳқон даромади тўкин бўлиб қолгани ҳолда саноат молларининг нархи ортиб боради.

Иккинчидан, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари саноат молларига қараганда тезроқ бузилади. Шу сабабли қишлоқ хўжалиги нарх-наво борасида саноат билан рақобат қила олмайди. Бошқача қилиб айтганда, саноат корхоналари ўз молларининг, масалан тракторнинг нархини улар узоқ туриб қолишидан, бузилишидан қўрқмай кўтараверади. Деҳқон эса тез айнийдиган ва чирийдиган маҳсулотларини иложи борича қисқа муддатда, яъни мажбуран арзонроқ нархларда сотиши керак.

Шундай экан, қишлоқ хўжалигига давлат кўмаги жуда ҳам муҳим. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн биринчи сессиясида, энг аввало, қишлоқ хўжалиги билан саноат маҳсулоти нархлари ўртасидаги мувозанатни тиклаш зарурлиги таъкидланди. Бунинг учун қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг харид нархлари жаҳон даражасига етказилгунча муттасил ошириб борилиши айтилди.

Мавжуд сармоялар ҳам қишлоқ фойдасини кўзлаб сарфланиши кўзда тутилмоқда. Бунда экин майдонларининг мелиоратив ҳолатини яхшилаш асосий йўналишлардан бири ҳисобланади. Бу, бизнинг истиқболимиз учун жуда муҳим. Шуни ҳисобга олган ҳолда 1993 йилда 15—20 минг гектар янги ер ўзлаштирилиши режаланаяпти. Янги ерларни ўзлаштириш, коллектор, дренаж тармоқларини, мелиорация ва ирригацияни ривожлантириш орқали ҳосилдорликни ошириш учун етарли миқдорда маблағ билан таъминланади. Шу асосда ва замонавий чет эл технологиясини жорий этиш йўли билан республикамизда асосий экинлардан иқлим шароитлари айнан ўхшаш мамлакатлардагидан кам бўлмаган ҳосилдорликка эришиш вазифаси қўйилмоқда.

Китобда иқтисодиётимизнинг устивор йўналиши — қишлоқ хўжалигини юксалтиришнинг ойдин истиқболлари чуқур илмий асосда ёркин кўрсатиб берилган. Ана шу дастуриламалдан келиб чиққан ҳолда бу ҳаётий муҳим соҳани жадал ривожлантириш мустақил Ўзбекистон Республикаси гуллаб-яшнашини таъминлайди.

Эркин ШАЙХОВ,
Тошкент Давлат аграр университетининг ректори, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган фан арбоби, академик.

Шу кезларда дастурхонда сарҳил меваларни кўрсангиз иссиқхона ходимларининг заҳматли меҳнатлари ёдингизга келади. Чиндан ҳам улар халқимизга қиш кунларида тансиқ маҳсулотлар тортиқ этиш ниятида сидқидилдан ишламоқдалар. Меҳнатобод районидаги «Янгиер» давлат хўжалиги иссиқхонаси аъзолари ҳам шу мақсад йўлида меҳнат қилмоқдалар. Бу ерда помидор, бодринг каби маҳсулотлар, сабзавот кўчатлари етиштирилаяпти. Шафоат Каримова (суратда чапдан), Зарҳол Абдусатторова каби ишчилар ишда ибрат кўрсатмоқдалар.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ҲАЛОЛ ХИЗМАТ—ФАРЗ

Ёзёвондаги қишлоқ хўжалигини электрлаштириш район корхонасининг ташкил топганига ҳали кўп бўлгани йўқ. Икки йилдирки, корхонага ишбилармон мутахассис Исроилжон Мадёров раҳбарлик қиламоқда.

35 кишилик бу жамоа зиммасига давлат ва жамоа хўжаликларидаги барча тармоқларни, деҳқончилик билан боғлиқ бўлган корхоналарни, қишлоқларни ҳамда аҳоли хонадонлани электрлаштиришдек юксак вазифа юклатилган. Нур элтувчилар якунланган йилни ютуқлар билан кузатиб қолдилар. Улар режадаги 1 миллион 221 минг сўмлик ўрнига 2 миллион 522 минг сўмлик иш бажаришга эришдилар. Бу ерда режадаги 750 минг сўмлик ўрнига 1 миллион 818 минг сўмлик капитал қурилиш ишлари амалга оширилди. 450 минг сўмлик ўрнига 666 сўмлик жорий таъмирлаш бажарилди. Аҳолига 7 минг сўмлик хизмат кўрсатилди. Районнинг 40 йиллиги муносабати билан 400 минг сўмлик миқдорида ободончилик билан боғлиқ бўлган ишлар бажариб берилди. Меҳнат унумдорлиги 2 ҳиссага ортди.

Қишлоқларни, деҳқонлар хонадонларини, қишлоқ хўжалик корхоналарини электрлаштиришда Ўрмон Тошбоев номли жамоа хўжалиги, Алишер Навоий номли ва «Ёзёвон» давлат хўжаликларида катта ишлар амалга оширилди. Биргина Ўрмон Тошбоев номли жамоа хўжалигида 1 миллион сўмликдан зиёд иш бажарилди. Бу ишларни амалга оширишда Муҳаммадамин Холиқов, Худоберди Юнусов, Равшан Охуновлар раҳбарлик қилаётган бригадаларнинг Хўжамберди Худойбердиев, Раҳмонберди Абдуллаев, Абдуҳалил Исмоилов, Юсуфжон Холбоев сингари ўнлаб нурчиларнинг хизмати катта бўлди.

Корхона йилни 450 минг сўм соф фойда билан якунлади. Бу асосан ишчиларни ижтимоий ҳимоялаш, корхонани кенгайтириш захира қисмини мустаҳкамлашга сарфланмоқда.

— Бугунги кунда иш юритиш алоҳида тадбиркорликни талаб қилмоқда, — дейди корхона бошлиғи Исроилжон Мадёров.— Биз олдимизга қўйилган вазифаларни амалга оширишда бор имкониятларни ишга соляпмиз. Зарур асбоб-ускуналар, материаллар ва хом ашёни етарли миқдорда етказиб беришда Қирғизистоннинг Навкент, Жалолобод, Майлисой, Тожикистоннинг Исфара вилоятлари билан дўстлик алоқалари ўрнатиб айрибош усулини йўлга қўйдик. Бу йилги режаларимиз янада юксак. Камида 5 миллион сўмлик иш бажаришни кўзлаяпмиз.

Нурчилар ўз сўзларини устидан чиқиш тадбирларини ҳозирдаёқ белгилаб қўйдилар. Яқинда корхона қошида «Истиқбол» кичик корхонаси иш бошлади. Бу корхона аҳоли хонадонларини электрлаштириш, газлаштириш, тоза ичимлик сув билан таъминлашни яхшилашни, ўз олдига мақсад қилиб қўйди. Турсунбой Холбоев раҳбарлик қилаётган бу кичик корхона ходимлари қисқа вақт ичида Ўрмон Тошбоев номли ва Раймжон Ёқубов номли жамоа хўжаликларида 150 минг сўмлик иш бажаришди.

Яқинда корхонада шлакобетон ғишт ишлаб чиқариш, электрдвигателлар ўрамини қайта тиклаш цехлари ҳам иш бошлайди.

Умуман корхонанинг келажаги умидли. Биз корхона ходимлари ишларига нурли йўл тилаймиз.

А. МАДРАҲИМОВ.

Қасби районидаги Сайидо Насафий номли давлат хўжалиги деҳқонлари шу кунларда 1993 йил ҳосилига пухта замин қўйиш учун далага маҳаллий ўғит чиқариш, ариқ-зовурларни тозалаш ва бошқа юмушларни жадал олиб бормоқдалар. Кўп йиллардан бери тракторчилик касбини эъзозлаб келаётган Умархон Қаҳҳоров (суратда) далага ҳосил хамиртурушини ташиб чиқаришда ҳамкасбларига намуна бўлмоқда. У кунлик топшириқни 1,5—2 ҳисса бажараяпти.

Б. ИСМОИЛОВ олган сурат.

ҚАЧОН СУВГА ЁЛЧИЙМИЗ?

Сурхондарё вилоятининг Сариосиё туманида чучук сув муаммоси ҳамон ҳал этилмай қолмоқда.

Туман Тожикистон алюмин заводи яқинида жойлашган, тоғдан келадиган сув ичишга ярамайди. Бу ерда ер ости сувларидан фойдаланиш тавсия этилган. Ўтган йили тўққизта артезиан қудуғи қазилиши керак эди. Шундан олтитаси қазилган бўлса-да, ишга туширилмай, чала қолиб кетди. Заводнинг заҳарли чиқиндилари чўкадиган Ғайрат, Бирлик каби катта қишлоқларда тоза сув танқис. Янги бунёд бўлган қишлоқларга ҳам ичимлик суви келмаган. «Тупалангидрострой» қурилиш бошқармаси ва Сариосиё механизмлашган кўчма колоннаси раҳбарлари айби билан туман марказидаги чучук сув ҳавзаси ҳам битмай турибди.

Туман аҳолиси эса қачон ичимлик сувига ёлчирканмиз, демоқда.

(ЎзА мухбири).

БОЗОР, ИМКОНИЯТ, НАТИЖА

Сурхондарё вилояти қишлоқ хўжалиги илғорлари кенгашида 1992 йил якунлари ва галдаги вазифалар муҳокама этилди. Маърузачи— вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари Т. Менглиев, музокарада сўзга чиққан нотиқлар якунланган йил нафақат сурхондарёликлар учун ҳам синов йили бўлганлигини алоҳида таъкидладилар. Собиқ Иттифоқ республикалари ўртасидаги иқтисодий алоқаларнинг издан чиқиши, техника, ўғит, уруғлик, захира қисмлар, асбоб-ускуналар нархининг кўтарилиши, режалаштириш ва моддий-техника таъминотида барқарорликнинг йўқлиги ишлаб чиқаришнинг барча тармоқларига салбий таъсир кўрсатди, қўшимча қийинчиликлар туғдирди. Ўтган йил қишлоқ хўжалиги, айниқса, пахтачилик учун жуда ноқулай келди. Об-ҳавонинг салқин келиши, баҳордаги кучли жала, дўл натижасида 60 минг гектар майдонга уруғлик икки-уч мартадан экилди. Ҳосил ҳар йилдагидан қарийб бир ой кеч пишиб, йиғим-терим мавсуми чўзилди. Шунга қарамасдан вилоят пахтакорлари 386,5 минг тонна пахта тайёрлаб, йиллик режани бажардилар. Ҳосилдорлик гектарига 30 центнерни ташкил этди.

Бундай «оқ олтин» хирмонининг яратилиши биринчидан, вилоят деҳқонларининг тадбиркорлик билан қилган фидокорона меҳнатлари самараси бўлса, иккинчидан, пахта харид баҳосининг оширилиши ҳамда режадаги ҳосилнинг 15 фоизини, режадан ортиқча пахтанинг ҳаммасини хўжаликлар ихтиёрида қолдириш тўғрисида Вазирлар Маҳкамаси қабул қилган қарор шарофатидир. Жарқўрғон районидаги Т. Шобуров номли, Н. Боймуродов номли, Ангор районидаги Ш. Рашидов номли, М. Азизов номли, Денов районидаги Т. Раҳимов номли, Узун районидаги «1-Май», Сариосиё районидаги «Ленинград» жамоа хўжаликлари, Шеробод районидаги В. Қодиров номли, «Шеробод», Қизириқ районидаги «Кунчиқиш» давлат хўжаликлари мажбуриятларини ҳам ортиғи билан уддаладилар. 14 та хўжаликда ҳосилдорлик 35—40 центнерни ташкил этди. Ўнлаб илғор бригадалар гектаридан 45—50 центнергача хирмон кўтаришди.

— Қишлоқ хўжалиги очиқ осмон остидаги ишлаб чиқариш эканлигини унутмаслик керак, —дейди Узун районидаги «1-Май» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Дўстмурод Холмуродов. — Об-ҳаво ноқулай келганлигини рўкач қилавериш танти деҳқонларимизга ярашмайди. Белни маҳкам боғлаб ишладик. Натижа чакки эмас. Гектаридан 32,1 ўрнига 44 центнердан ҳосил йиғиштириб олдик. Бир гектар ер 165 минг сўм даромад келтирди. Деҳқонларимизнинг йиллик даромадлари эса ўртача 64 минг тоннани ташкил этмоқда. Маҳсулот кўп бўлса ҳамён ҳам тўлиқ. Маблағингга қараб иш қурасан. Ҳозир хўжаликда консерва цехи қурилмоқда. Газлаштириш ишларини бошлаб юбордик. Маҳсулотларимизнинг харид баҳоси кўтарилиб, деҳқоннинг моддий манфаатдорлиги ошмоқда. Биз қўшни Тожикистон республикасига чегарадошмиз. Энг муҳими тинчлик, осойишталик бўлсин. Хўжалигимиз аҳли Президентимиз Ислом Каримов амалга ошираётган ички ва ташқи сиёсатни қўллаб-қувватламоқдалар.

Афсуски, вилоятда ҳамма хўжалик раҳбарлари, мутахассислар, деҳқонлар масъулиятни тўла ҳис этиб иш кўрмадилар. Шўрчи, Денов, Бандихон, Олтинсой, Қумқўрғон районлари пахтакорлари зиммадаги режани бажаролмадилар. Бунинг эвазига 14.400 тонна хом ашё олинмади. 66 та жамоа хўжалигидан 27 таси, 46 та давлат хўжалигидан 11 таси йиллик режани барбод қилди. 58 та хўжалик вилоят кўрсаткичидан кам натижага эришди. Машиналарда 220 минг ўрнига 145 минг тонна пахта терилди, холос.

Қурултой минбаридан сўзлаган тажрибали деҳқонлар бозор шароитида ишга янгича ёндошиш зарурлигини таъкидладилар. Масалан, пахтачиликда пала-партиш иш юритиб бўлмайди. Хусусан, фалон нав пахтанинг нархи баланд, деб таваккалига уруғ экиш билан кўнгилдагидек ҳосил етиштирилавермайди. Ер, об-ҳаво билан албатта ҳисоблашиш лозим. Бултур Шўрчи, Қумқўрғон районларида планнинг бажарилмаслигига нав танлашдаги хатоликлар сабаб бўлди.

Вилоят ғаллакорлари, сабзавоткорлари, чорвадорлари меҳнати ҳам атрофлича таҳлил этилди. Бултур сурхондарёликлар лалми ва суғориладиган майдонларда бошоқли дондан мўл ҳосил етиштириб унинг асосий қисмини давлатга топширдилар. Айниқса, шоликорлар эришган ютуқ янада салмоқли бўлди. Узум, ҳўл мева, полиз, сабзавот етиштириш ва давлатга сотиш ҳар йилдагидан кўпайди. Сўнгги икки-уч йилда мевали боғ ва токзорлар бирмунча кенгайтирилди.

Лекин бултур чорвадорлар яхши меҳнат қилдилар, деб бўлмайди. Гўшт, сут, тухум етиштириш аҳоли жон бошига тақсимланадиган бўлса, белгиланганидан икки-уч баробар кам. Жуда кўп хўжаликлар чрвачиликка ҳамон панжа орасидан қарашаяпти. Илгари чорвачилик маҳсулотлари харид баҳоси пастлигини рўкач қилишарди. Хўш, энди вилоятда бу хил маҳсулотларни кўпайтиришга яна нималар тўсиқ бўлмоқда? Бойсун районидаги «Сайроб» давлат хўжалигининг бош чўпони Холмурод Шониёзов таъкидлаганидек, тармоққа муносабат яхши эмас. Озуқабоп экинларга кам унум ерлар ажратилмоқда, молларнинг зотини яхшилаш, наслчилик ишларини йўлга қўйиш, ветеринария хизмати алоҳида эътиборни талаб қилади. Чорва моллари туёқ сони кўпайиш ўрнига камаймоқда. Подада сигирлар салмоғи паст. Режадаги бузоқлар олинмаяпти. Денов, Сариосиё, Узун районларида бултур қорамолларнинг 9—12 фоизи, майда молларнинг эса, 14—22 фоизгача чиқим қилинганлигини қандай баҳолаш мумкин? Ёки бултур ҳар бир сигирдан 2.260 килограммдан, 1991 йилдагидан 183 килограммдан кам сут соғиб олинди. Моллар юқори семизликда гўштга топширилмаётганидан, бир йилда 8—10 минг тонна гўшт йўқотилмоқда.

Қурултойда камчиликларни бартарар этиш, барча соҳани бирдек ривожлантиришга қаратилган қимматли таклифлар ўртага ташланди.

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

«АНДИЖОН» ТИКУВ МАШИНАЛАРИ

Окер таъмирлаш заводи қошида фаолият кўрсатаётган Ўзбекистон—Туркия қўшма корхонасида «Андижон» тикув машиналари тайёрлана бошланди. Корхона тўлиқ ишга туширилгач, унда 300 нафар ишчи меҳнат қилади ва йилига жаҳон бозори талабларига жавоб бера оладиган 60 минг дона маҳсулот чиқарилади.

Ҳозирча бу ерда тикув машиналарининг асоси тайёрланиб, қолган ашёлари Туркиядан келтириляпти. Яқин келажакда булар ҳам вилоят саноат корхоналарида тайёрланади.

САРҲИСОБ

ТАВАККАЛ ТОҒНИ ЙИҚАР

Бухороликларнинг дастурхони қишин-ёзин мева-сабзавотга сероб бўлиши кўп жиҳатдан шаҳар ҳудудидаги «Соҳибкор» давлат хўжалиги жамоасининг фаолиятига боғлиқ. Кейинги йиллар ичида жамоамиз маҳсулот етиштириш ва уни қайта ишлаш соҳасида кўзга кўринарли натижаларга эришмоқда.

Хўжалигимиз шаҳарнинг шимолий ҳудудида жойлашган бўлиб, 2 минг 365 гектар ерга эга. Шундан 1,5 минг гектари қишлоқ хўжалик оборотида. Унда сабзавот, мева, узум етиштирилмоқда.

Ўтган йили 10 минг 600 тонна сабзавот, 330 тонна мева, 1 минг тонна узум етиштирилди. Фермамиз 29,5 тонна гўшт, 290 тонна сут ишлаб чиқарди. Хўжалик вилоятдаги ўртамиёна бир район даражасида сабзавот ҳосили етиштираяпти.

Кўпчилик миришкорларимиз далаларида етиштирилган маҳсулотдан қишда сақлаш учун оилавий заҳираларни яратишди. Бунга улгурмаганлар эса хўжалик савдо дўконларидан маҳсулотларни бозордан анча арзон нархда харид қилишмоқда. Шуниси диққатга сазоворки, тайёр маҳсулот билан савдо қилиш уни далада етиштиришга нисбатан каммашаққат бўлса-да, фойдаси кўпроқдир.

Хўжалик ҳисобидаги иккита савдо дўкони йил давомида жамоага 6 миллион сўмдан зиёд даромад келтирди. Бу эса бизни кўпроқ маҳсулотни қайта ишлаш, тижорат билан шуғулланишга даъват этмоқда.

Бозор иқтисодиёти шароитида даромаднинг қаймоғи далада маҳсулот етиштирувчи эмас, уни қайта ишловчи ва савдога чиқарувчи қўлида қолиши энди ҳаммага аён бўлиб қолди. Шуни назарда тутиб, бир неча йилдан буён асосий куч-ғайратимизни шу йўналишга сафарбар этмоқдамиз. Бундан беш йилча муқаддам, деҳқончилик саноати вилоят уюшмаси раисининг биринчи ўринбосари бўлиб ишлаган пайтимда, Андижонда «КамАЗ» машинаси асосидан яратилган кичкина консерва цехи билан қизиқиб қолдим. Вилоят учун харид қилинган иккита шундай ускунанинг бири мана шу хўжаликда ўрнатилди.

Шундай қилиб, биз хўжаликнинг қайта ишлаш саноати пойдеворига дастлабки ғиштни қўйдик. Ўшанда цехда атиги 2 киши ишларди. Аста-секин уни кенгайтириб, кўпгина ускуналар олдик. Кейинчалик унинг ёнида консерва заводи қурилишини бошлаб юбордик. Қурилишга 200 минг сўм сарфланди. Бир йилда эса унда ишлаб чиқарилган маҳсулот фақатгина қурилиш харажатларини қоплабгина қолмай, 100 минг сўм соф фойда ҳам берди. Ўтган йили бу заводда 2 миллион шартли банка маҳсулот тайёрладик.

Иштаҳа тамадди пайтида пайдо бўлади, деганларидек заводда томат пастаси ишлаб чиқаришни ҳам йўлга қўйдик. Ўтган йили бу ерда 514 минг шартли банка аъло сифатли томат тайёрланди. Ваҳоланки, илгари хўжаликда етиштирилган помидорни қаерга қўйишни билмай Самарқанд консерва заводига ташишга мажбур бўлардик.

Айни пайтда томат ишлаб чиқариш ҳажмини кўпайтириш режасини ҳам белгиладик. Бунга асосан помидорни қайта ишлаш қувватларини ҳар кеча-кундузда 25 тоннадан 50—55 тоннага етказишни мўлжаллаяпмиз. Ҳолбуки заводдаги ишчилар сони ўша даражада қолаверади. Йилига 5 миллион шартли банка маҳсулот ишлаб чиқарадиган яна битта консерва заводини йил охиригача ишга тушириш тадбирлари кўриляпти.

Ўз-ўзидан шунча кўп маҳсулотни қадоқлашни ҳам йўлга қўйиш керак. Ваҳоланки, шиша идишларнинг нархи эса осмонда деган савол туғилиши мумкин. Муаммони ҳал қилиш йўлини аллақачон ўйлаб қўйганмиз. Шиша идишларни Волгоград, Чита, Смоленск ва бошқа шаҳарлардан «бартер» асосида олаяпмиз. Биз уларга ёз пайтида сабзавот, мева, узум етказиб бердик, улар бунинг қийматига яраша идиш билан таъмин этишди. Бундан кейин бошқа минтақалар билан маҳсулот алмашув келишувларида идишларни қайтариш шарти қўйилади.

Қадоқлаш учун идиш бор экан, қайта ишлашнинг янги соҳаларини ривожлантириш учун имконият туғилаверади. Консерва заводи ёнида лимонад цехини қурдик. Цех ҳар сменада 5 минг шиша маҳсулот ишлаб чиқаради. Қандолатчилик цехи ташкил қилинган. Яқин келажакда музқаймоқ ва муз тайёрлаш цехларини ишга туширамиз.

Ана шулар учун албатта қўшимча шакар керак бўлади. Буни ҳам ўйлаб қўйганмиз. Ўтган йили «Ўзглавбакалея» хўжалигимизга белгиланган 190 тонна ўрнига атиги 24 тонна шакар етказиб берди, холос. Бу йил аҳвол бундан баттар бўлиши мумкин.

Ҳозиргача марказ билан алоқаларга умид қилиб, бу тўғрисида ўйламаган эдик. Ваҳоланки, замонавий технология бўлган тақдирда лавлаги етиштиришни кўпайтириб, шакарни ўзимизда ишлаб чиқариш имконияти бор.

Бунда шахсий алоқалар қўл келмоқда. Ҳозир шакар ишлаб чиқариш корхонасини қуришни бошлаб юбордик. Қирғизистонлик биродарлар республикада анқонинг уруғидек бўлиб қолган лавлаги уруғини ҳам етказиб берадиган бўлишди. Дарвоқе, унга нафақат хўжалигимиз, вилоятнинг бу соҳадаги эҳтиёжларини қондиришга тайёр!

Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, шу йилнинг кузида янги корхонада шакар ишлаб чиқаришни мўлжалламоқдамиз. Айни пайтда шаҳар ҳокими ҳузурида ташкил қилинган штаб қурилиш муаммоларини ҳал қилишга ёрдам бермоқда.

Хўжалигимизда маҳсулотнинг сердаромад янги тури — қуритилган сабзавот ишлаб чиқаришга ҳам киришдик. Ўтган йили маҳсулот алмаштириш йўли билан қуритиш шкафи олинган эди. Бир неча тонна пиёз, сабзи, беҳи, ўрик, анжир ва бошқа мева-сабзавотни қуритиб кўрдик. Тайёрланган маҳсулот сифати юқори бўлди.

Ҳозир омборхоналаримизда 20 тонна қуритилган маҳсулот бор. Узоқ шимолдаги минтақаларда 1 килограмм қуритилган пиёзни 500 сўмга олишга тайёрлар. Аммо биз уни пулга сотмаймиз, ўрнига хўжалигимиз учун ёғоч-тахта, бошқа тақчил материаллар оламиз.

Заҳираларимизда сақланаётган барча маҳсулот турларини келгуси ойда бўладиган савдо ярмаркасига чиқарамиз. Маҳсулотимизнинг бозори чаққон бўлиши шубҳасиз. Унинг тури эса ой сайин кенгайиб бормоқда.

Токни кўтариш учун ишлатиладиган шпалерлардан тортиб ғишт, бино пойдевори учун бетон блокларгача, эшиккача, ондатрадан тортиб асал ва балиққача, жун гиламлардан тортиб кийим-кечаккача хилма-хил буюмлар давлат хўжалиги ҳузуридаги ёрдамчи цехлар маҳсулотидир.

Бундай сертармоқ хўжаликка раҳбарлик қилиш қийин, албатта. Бироқ Камол Шарипов, Аҳрор Саидов, Зокир Бердиев, Мубин Ашуров, Раҳмат Забиев, Нажмиддин Хожиев, Мўмин Файзиев, Эшбой Абдуллаев, Ҳамро Абдуллаев, Қарши Маъмуров, Наим Болтаев сингари турли соҳаларни бошқараётган ёрдамчиларим ишда ўзгариш ясаш учун жон куйдириб умумий юксалишга баракали ҳисса қўшмоқдалар.

Эндиликда кичик ёғ заводи, йирик мева-сабзавот қуритиш цехи қуриш, музхонамиз сиғимини кенгайтириш ва яна бир қатор тадбирларни амалга ошириш ниятимиз бор.

Ишбилармонларнинг яхши бир одати бор. Улар ишлаб чиқаришга, хом ашёга, иш ҳақига сарфлангандан кейин қолган даромадни янги соҳаларни ривожлантириш ва шу йўл билан даромадни янада оширишга сафарбар этишади. Биз ҳам шундай қилаяпмиз.

Харажатлар эса тобора ошиб бораяпти. Бир йилда фақатгина ёнилғи-мойлаш материалларини харид қилишга 80 миллион сўм сарфлашга тўғри келмоқда. Бу пулнинг қадрсизланиш жараёни оқибати, албатта. Шунинг учун ҳам биз ўзга минтақаларга пул эмас, маълум тақчил материаллар билан айирбошлаш асосида савдо қилишга мажбур бўлаяпмиз.

Албатта бу қийинчиликлар ўткинчи. Хўжалигимизда ишбилармон, меҳнаткаш инсонлар кўп. Улар билан ҳамжиҳат ишлаб эл-юрт тўкинлигини таъминлашга ҳисса қўшаверамиз.

Ислом НАРЗИЕВ,
Бухоро шаҳридаги «Соҳибкор» давлат хўжалиги директори.

● Айни кунларда далалардан узилган карамлар пешма-пеш аҳоли дастурхонига етказиб беріляпти.

● Иссиқхона ишчиси Зулхумор Халилова парваришлаётган помидор кўчатлари гулга кирди.

● Азиза Тошева тўқиган сержило гиламлар ўзининг сифатлилиги билан ажралиб туради.

Р. АКБАРАЛИЕВ олган суратлар.

Дийдорга муштоқ қоракўзлар

Ота, она ва имон

Ён атрофингда яшаётган ўксик қалбларга саховат бағишласанггина униб-ўсасан, фароғатга етишасан, киши. Одамийлик қонунининг жўнгина хулосаси ана шундай. Ўзи пора-пора дилларни ранжитган кимсанинг дили ҳам вайрон бўлгай. Ахир бахт кишига бошқа бировларни бахтсиз қилиш учун берилмайди-ку. Бахт инсонга бахтсизларнинг бошини силаш учун, тақдири кемтикларга қайишиш учун берилгандир. Буни ҳар бир замондошимиз унутмаслиги лозим. Назаримда Эгам бу оламга кўнгли синиқлару бахтиёрларни яратиб, уларни синовдан ўтказаётгандек, гўё беозор, меҳрга зор, ҳокисор зурриётларимизга ўз кўмагини ана шу бахти бут бандалари орқали амалга ошираётгандек.

Етим-есирлар бошини силаган давлатлару муассасалар, одамлару жамиятлар асло кам бўлмагай. Ҳаётда бундан савоблироқ юмуш йўқ. Бундай савобга ҳисса қўшганлар йўлини Аллоҳ таолонинг ўзи ёритиб тургай. Меҳр-шафқатга зор кимсалар ризқига кўз олайтирган бетовфиқларни эса парвардигорнинг ўзи жазолайди.

Эндиликда Ўзбекистонда меҳрга муҳтожларга ўзгача эътибор, ўзгача имкон яратилаяпти. Президентимиз Ислом Каримов ташаббуси билан кўнгли ярим кимсаларга совға-саломлар, хайр-эҳсонлар инъом этилмоқда. Илгари тарбияланаётган ҳар бир гўдак учун болалар уйларида кунига 1 сўм 80 тийин сарфланган бўлса, эндиликда бу рақам баъзи минтақаларда 100—120 сўмни ташкил этаяпти.

Республикада айни пайтда 29 та болалар уйи бор. Тарбияланувчилар сони эса 3185 нафарга тенг. Халқ таълими вазирлиги бу масканларни «Меҳр-шафқат уйлари» деб номлашга қарор қилди. Шу тариқа моддий ва маънавий ёрдам кўрсатувчилар сони ортди.

Бойсун районига қарашли 12-болалар уйи ходимлари ташаббуси диққатга сазовордир. Бу жамоада ёрдамчи хўжалик ташкил топди. Унда 600 бош қўйу қўзилар асралмоқда. Баҳодир Равшанов бошчилигида асаларичиликка кенг йўл очилган. Бундай тадбирлар жамоанинг моддий ва иқтисодий аҳволига ўз таъсирини кўрсатмоқда. Ангрен, Чирчиқ ва Урганч меҳр-шафқат уйларидаги хайрли ишлар ҳам ибратли.

Пойтахтда жойлашган В. Челноков номли вилоятлараро 24-мактабгача болалар уйида бўлганимизда деворга ўйиб ёзилган қуйидаги сатрлар таъсиридан қалқиб кетдик.

Жовдираган кўзлар қаршилар
бунда,
Меҳрга зор кўзлар қаршилар
бунда.
Ҳаммаёғи тўкис, тақдири
кемтик,
Онам деган сўзлар қаршилар
бунда.
«Сиз онам эмасми?» —
кўзларда савол,
Сиз онам эмасми — юзларда
савол.
Онанг бўлгим келар шу дам
болажон,
Дардинг олгим келар шу дам
болажон...

Бу ерда бизни меҳри дарё тарбиячилару 143 нафар тақдири кемтик диллар қарши олишди. Улар учун бу даргоҳда ҳамма нарса бисёр, хилма-хил таомлар муҳайё. Фақат бир нарса — ота-она меҳри етишмайди.

Ҳукмингизга ана шу дил суҳбатларимизни ҳавола қилдик, азизлар!

* * *

Холида КАРИМОВА,
24-мактабгача болалар уйи директори.

— Жамоамизга ҳукумат етти миллион сўм ажратди. Шундан икки миллиони озиқ-овқат, бир миллиондан ортиқроғи кийим-кечак, қолган қисми ходимларга маош ва бошқа зарурий мақсадлар учун. Нарх-наво юқори, ноз-неъматлар танқис бўлган бир пайтда ҳар бир бола учун кунига 60 сўм сарфланаяпти. Ҳомийларимиз «Ўзбексавдо» концерни, шаҳар ҳокимлиги, шунингдек Тошкент давлат дорилфунуни ҳам биздан ўз ёрдамларини аяшмаяпти. Қисқаси ҳамма нарса — хилма-хил ўйинчоқдан тортиб, юмшоққина тўшакка қадар бор. Уй хоналари-ю ётоғигача шинам жиҳозланган. Кийимлари уч сидрадан, уст-бошлари озода. Бу томондан улар хотиржам. Бироқ яхшилаб назар солсангиз, нимадир етишмаётганини илғайсиз. Шунда юрагингиз увишиб кетади. Ороминггиз бузилади. Ўксиган қалбларга озгина бўлса-да эзгулик инъом этишга шошиласиз. Ҳар хил тадбирлар ўйлайсиз, учрашувлар уюштирасиз. Совға-саломлар топиб келасиз. Бундан мақсад бу мунгли нигоҳларга қувноқлик бахш этмоқ. Жиндайгина меҳр-шафқатдан бу паришон кўзларда шодлик қалқийди. Ўз хонадонида, ўз ота-оналари бағрида яшаётган бахтли болалардек хурсанд бўладилар.

Афсуски, бундай дақиқалар қисқа. Сўнг яна уларнинг боқишида эҳтиёткорлик ва интизорлик пайдо бўлади. Болалар озгина паришон тортса юпатишга, далда беришга, хурсанд қилишга чора излайман. Уларни кинотеатрларга, томошаларга, саёҳатларга йўллайман. Кўзларида шодлик кўрсам ўзим ҳам қувонаман. Ота-онаси номаълум гўдакларга отамнинг исми-шарифини бераман. Бу масканга келган ҳар бир болакай мен учун ўз фарзандимдек азиз ва қадрлидир. Энди мен шундай яшашга ўрганиб қолдим. Ахир бу даргоҳда йигирма йиллик умрим ўтди-да.

Ўз жигаргўшасидан тониб ўтирган ота-оналар ҳақида нима дейиш мумкин? Назаримда улар худди ўз ороми учун дунёга келгандек. Инсоннинг насл-насабдан кечиб, фақат ўз ороми учун яшай бошлаши адолатдан демайман. Бу иллат инсониятга ўта зарарлидир.

Бир куни бир аёл келиб: «Уч-тўрт яшар қизча бўлса олиб боқардим», — деб қолди. Бу ёшдаги ота-онасиз қизалоқ бизда йўқ эди. Шунда ёши каттароқ Орзу деган қизчани тавсия қилдик. Аёл: «Каттароқ экан кўникиб кетармикан?» дея хавотирланди. Хуллас, ишонқирамай унинг билан учрашишига кўнди. Тенгдошлари: «Орзунинг ойиси келибди» деб чуғурлашардилар. Буни эшитган Орзу каридорга «ойижон» дея отилиб чиқди. Бу ҳолатни кўрганлар ҳайрон, кўзларидан ёш қуюларди. Бу дийдорлашувдан фарзанд излаб келган аёл ҳам таъсирланиб: «ўз қизим топилди, қаерларда юргандинг Орзугинам», — деб қизчани бағрига олди. Кейинчалик уни бутунлай ўз уйига олиб кетди. Нимагадир ана шу воқеани унутолмайман. Бундай таъсирли, ҳаяжонли учрашувлар тез-тез бўлиб туради.

Меҳр-шафқат масканимиздаги болалар ўзбек, қозоқ, татар, рус, яҳудий, ва бошқа миллатга мансуб. Улар бир-бирлари билан ака-сингиллардек иноқ ва аҳил. Ёқимтою ширинлигини кўриб меҳр билан бағрингга босгинг келади. Малика Эшимова, Жими Чибадор, Шерзод Ҳалилов, Саша Столяров, Алла Кузмина, Нодира Каримова ота-оналари келишини орзиқиб кутишаяпти. Уларга парвона қалби дарё, бағри дунё тарбиячиларимиз талайгина. Хосият Нурмирзаева, Зулфия Сайидаҳмедова, Мавлуда Абзалова, Мавлуда Солиҳўжаева, Зифа Абдулкиналар ана шундай тарбиячилар жумласидандир.

Келинг яхшиси қолганини тарбиячиларимиздан эшитинг. Ҳар ҳолда улар болаларга янада яқинроқдирлар.

* * *

Мавлуда ДОНИЁРОВА,
катта тарбиячи.

— Болаларга меҳрингни қўйиб, парвариш қиласан. Кутилмаганда қаршингда ташлаб кетган бағритош аёл пайдо бўлади. Унинг ясаниб-тусангани, юзларига атир-упа чаплагани кишини ҳайратга солади. Фарзандини соғинганига ишонгинг келмайди. Қийналган фарзандига биргина иссиқ нон кўтариб келмагани хунобингни оширади. Овқат учун эмас, ўз боласига эътибори, меҳри бўлмагани учун ғазабга тушасан, гўдак бу сатанг хонимни орзиқиб кутганини эслаб юракдан эзилганинг қолади. Фиғонинг ортади: «Ҳайф сенга она деган ном», дея ҳайдаб юборгинг келади. Фақат андиша қиласан. Бу раҳмсиз, роботга айланган, ўз ҳаловатига қул одамга нисбатан гўдак қалбида меҳр-муҳаббат борлиги учун ҳам ёнига қўясан, у билан ҳисоблашасан.

Халқимизда: «Онанинг кўнгли болада, боланинг кўнгли далада», — деган гап бор. Бу ибора худди тирик етимлар учун даҳлдор эмасдек. Она ўз жигарини нотаниш бировларга қолдириб, қорасини кўрсатмай ҳузур-ҳаловатини кўзлаб юраверади. Фарзанд эса унинг йўлларига интизор яшайди, озор чекади.

Жумҳуриятимизнинг Хоразм, Андижон, Фарғона ва бошқа вилоятларидан келган кўнгли синиқ тирик етимлар мазкур болалар уйида қўним топмоқдалар.

Гуруҳимизда бир қизча бор. Ҳозир саккиз ёшда. Исми Зиёда. Ўзи жуда қувноқ. Озгина оқсоқланиб юради. Бир кўзи ожиз. Бир йилдан ошдики ҳеч ким йўқлаб келмайди. Ота-онаси қачон келишини сўрайвериб, мени ҳам эзиб юборди. Ҳар хил баҳоналар кўрсатиб зўрға қутиламан. Уни ёлғон-яшиқ билан алдаб бўлмайди. Ҳар нарсага тушунадиган ёшда. Айтишига қараганда, ота-онаси, ака-опаси бор. Бу ерга келишининг боиси ногиронлиги. Зиёда Жўраеванинг ота-оналари туппа-тузик касб соҳиблари, тушунган одамлар экан.

Фарзандни чиқитга чиқариб бўладими? Хоҳ соғ, хоҳ ногирон Аллоҳ таоло фарзанд ато қилибдими, бунга инсон шукр қилмоғи керак. Ахир, не-не бахтли-тахтли кишилар бефарзандлик балосидан озор чекмоқдалар-ку. Бефарзандлик ҳам бахтсизликдир. Зиёданинг болалар уйида эмас, ўз уйида ота-онаси, ака-опаси даврасида бўлишини жуда-жуда истайман.

* * *

Алфия СОБИРЖОНОВА,
тарбиячи.

— Ҳар бир гўдакнинг хоҳ соғлом, хоҳ ногирон ота-онаси бўлмоғи ҳам бир бахт. Бу ерда узоқ ишлаб ана шундай хулосага келдим.

Рита Отабоева деган бир қизчамиз бор. Уни йўқлаб ҳеч ким келмайди. Ҳозир улғайиб қолди. Баъзан ёнимга келиб «Нега ҳамманинг ота-онаси келади-ю меникилар келишмайди. Уларни жуда соғиндим, опа» дея хўрсиниб қўяди. Эшитиб хўрлигинг келади. Баъзан тушида кўрса ҳам ўзида йўқ шодланади.

«Бетобдирлар, тузалиб албатта келишади», — деб қутуламан. Шундай қилмасам осмону заминни сел қилиб юборади кўз ёшлари билан. Дилини сенга очган ҳар бир инсонга тез яқинлашар экансан. Рита менга худди ўз фарзандимдай бўлиб қолган. Бирга бўлганинг сайин она-болалик ришталари маҳкам боғланиб кетаверар экан. Уларни ўз уйингга, фарзандларинг олдидга олиб кетгинг, кўнгли синиқ митти қалбларга ўз оналик меҳрингни бергинг келади. Шу боис аҳён-аҳёнда бирга олиб кетаман. Ўз онасининг бағрида ётгандай оромланиб, хотиржам пишиллаб ухлаётганини кўриб севинганимдан кўзимга ёш келади. Зиммамга ёш инсон тақдири юкланганини англаб, ўз ишларимга яна ҳам жиддийроқ ёндошаман.

Ҳамма нарса вақт ўтиб унут бўлади. Бугун хафа бўлган, эртага суюнади. Ҳар қандай қийинчилик ўтиб кетади. Фақат ота-онани унутиб бўлмайди. Улардан қанча узоқлашсанг, қадрини шунча англайсан. Худди меҳригиёси бордай уларга талпинасан. Ишонмасангиз ана болаларимиздан сўранг, улар яшириб ўтирмайдилар, тўппа-тўғрисини эшитаверасиз...

* * *

Камол ТЎЛАГАНОВ,
болалар уйи тарбияланувчиси.

— Бу ерга келганимга тўрт йил бўлаяпти. Энагалар атрофимда парвона. Ювиб-тараб тарбия қилмоқдалар. Оч қоларман деган ташвиш йўқ. Фақат онажонимни кўргим келади. Улардан бўлса дарак йўқ. Нима қилай соғинганман. Шунча ўтиб, бирор бор излаб келишмади. Ўртоқларимнинг ота-онаси келганини кўрсам хўрлигим келади. Шунда тўйиб-тўйиб йиғлаб оламан.

Бир куни йиғлаётсам тарбиячимиз Мавлуда опа кўриб қолдилар. Сўнг юпатиб уйларига олиб кетдилар. Шу-шу уларникига тез-тез қатнаб тураман. Бир куни улар: «Ке, менга ўғил бўлақол, Камол?!», — деб қолдилар. Онамчи, ўз онам менсиз нима қилади, дедим худди ойимга хиёнат қилиб қўяётгандай. Сизни жуда яхши кўраман-у нима қилай, ўз онамни кутаяпман», — дедим.

Ҳа, у ўз онаси келишига астойдил ишонади. Айтганинг келсин, Камол.

Ҳар гал шундай бўлади, бехосдан ота-онасиз ўксик қалбларни кўриб қолсам, кўз ўнгимда сирдарёлик Ҳайдар жонланади. Унинг тақдири мени сергак торттиради. Эҳтимол митти болакайнинг қисмати фарзандларини ўкситиб, ажралиш пайтида юрган баъзи бировларга сабоқ бўлар.

Бу воқеанинг тафсилоти мана бундай.

Ҳайдарнинг онаси ҳомиладор эди. Ой-куни етиб тўлғоқ тутганда «Тез ёрдам» чақиришганди. Аёл тўлғоқ дардидан қийналиб дод солар, илтижо қилар эди. «Тез ёрдам» эса келавермади. Чақалоқ нотўғри келган эканми, она туғолмай оламдан ўтди. Шифокорлар аёл кўз юмгандан кейин кириб келишди. Ҳайдарнинг отаси уларни ҳайдаб солди, оғзига келган сўз билан ҳақорат қилди. Яхшики, қўшнилар орага тушиб уни ҳовридан туширишди. Ўша-ўша уч яшарлик Ҳайдар отасидан онасининг қаердалигини сўрайди. «Онамни топиб берасиз», деб хархаша қилади. Ота бечора нима қиларини билмай: «Онанг нариги қирғоққа ўтиб кетди. Бир куни келади», деб ишонтирган экан.

Шу-шу Ҳайдар ҳар куни сокин Сирдарё қирғоғига келади. Онажонини чорлайди...

Ҳа, норасиданинг нидосини она эшитди. У дарёнинг нариги соҳилидан талпиниб, қучоқ очиб, елдай учиб келиб Ҳайдарни бағрига босди. «Ойижон» — дея гўдакнинг чинқирган фарёди дарё суви узра анчагача қанот қоқиб турди, севинч ёшлари она кўксини ҳўл қилиб юборди. Ота билан бирга дорилфунунни тугатган бева Зулайҳо Ҳайдарни қучоғига олган эди. Минг шукрки, Ҳайдар ҳанузгача ўзининг етимлигини билмайди.

Бу дунё биздан илгари ҳам меҳр-шафқатга зор эди. Қани энди истиқлол шарофати билан шафқатли инсонлар кўпайса-ю, бағринг бутун, келажагинг устивор, тунларинг ойдин, йўлларинг ёруғ бўлса, дийдорга муштоқ қоракўзларим!

Давлатмурод САЪДУЛЛАЕВ.

МАШАҚҚАТ ОРТДА ҚОЛАДИ

Самарқанд чой қадоқлаш фабрикаси январь ойининг дастлабки ўн кунлигида маҳсулот ишлаб чиқаришни тўхтатиб қўйган эди. Шу кунларда ҳам корхонада иш тўла юришиб кетгани йўқ. Омборларда чой заҳиралари кескин камайиб бормоқда. Бундай ҳолат қачонгача давом этади? Чойсиз қолмаймизми?

Шу саволларга жавоб излаб фабрикага бордик. Маълум бўлишича, юзага келган аҳволнинг сабаблари хом ашё тақчиллигига тақалар экан.

— Вултурга қадар чой асосан Грузиядан олинар эди, — дейди корхона директорининг ўринбосари М. Маҳмудов. — У ердаги вазият ўзингизга аён. Хом ашё йўқлиги сабабли ўтган йили ишчиларга икки марта мажбурий таътил беришга тўғри келди. Корхона маъмурияти иш жараёнини тўхтатмаслик учун астойдил ҳаракат қилмоқда. Елиб-югуришларимиз ҳар ҳолда самарасини бера бошлади. Ҳозир Индонезиядан 160 тонна ҳомашё келди. Хитойдан ҳам бугун-эрта 200 тоннадан зиёд маҳсулот олишни ният қилиб турибмиз. Булар корхонани хомашё билан таъминлашга имкон беради. Бироқ муаммони тўла ҳал этолмайди. Юқори ташкилотларнинг ёрдами ва ғамхўрлиги зарур. Масалан, Индонезия, Хитой ва Туркия билан шартномалар тузилган. Аммо улар хомашё эвазига асосан пахта толаси сўрамоқда. Ёки яна бир мисол. Қора денгиз бандаргоҳидаги иккита кемада корхонамизга тегишли хомашё ётибди. Уни келтиришга ҳам амалий ёрдам керак.

Директор ўринбосарининг айтишича, корхонада муаммо кўп, лекин чой халқимизга зарур маҳсулотлардан бири эканини эътиборга олиб, унинг тақчиллигига барҳам бериш учун барча чоралар кўрилмоқда.

Ҳ. ШУКУРОВ,
ЎзА мухбири.

Хотира

МАКТАБГА МУАЛЛИМ НОМИ

Давр атрофимиздаги ҳар бир нарсага ўз тузатишини киритмоқда. Бир вақтлар эскилик сарқити сифатида камситилган қадриятлару анъаналар юртга қайтди. Одамлар энди ўз қадрларини, донишманд оталарининг салоҳиятини тийран тушунмоқдалар. Ўз-ўзини таниган инсон эса юртини, элини танийди, муқаддас она заминини учун меҳнат қилиб чарчамайди. Бу борада Қамаши районида ҳам ибратли ишлар амалга оширилмоқда. Тўқбой жамоа хўжалигининг Эсабой қишлоғида жойлашган мактабга шу билим даргоҳида, узоқ йиллар муаллимлик қилган Абрай Туроповнинг номи берилди.

Абрай Туропов 1931 йилда мазкур қишлоқда колхозчи оиласида туғилган. Қарши муаллимлар тайёрлаш илмгоҳида ўқигач, қишлоқнинг биринчи ўқитувчиси сифатида М. Горький номли мактабда фаолият кўрсата бошлаган. Моҳир педагогдан илк сабоқ олган ёшлар айни пайтда мустақил республикамизнинг фаровонлиги учун тинмай меҳнат қилишмоқда. Жумладан, Тошкент давлат дорилфунунининг катта ўқитувчиси Ҳайдар Жабборов, Қашқадарё вилояти радио қўмитасининг журналисти Норбой Каримов, Нишон ноҳияси тиббиёт бирлашмасининг жарроҳи Элбой Умбаров, Яккабоғ ноҳияси ички ишлар бўлими Давлат автомобил назорати бошлиғи Муродилло Худойқуловлар устознинг дастлабки шогирдлари ҳисобланишади.

Шафқатсиз ўлим 1964 йилда Абрай Туроповни айни кучга тўлган пайтида дўстлари орасидан олиб кетди. Аммо унинг ёрқин хотираси шогирдлари қалбида мангуга қолди. Устоз педагогнинг номини абадийлаштириш борасида Қамаши ноҳияси ҳокимлиги ва халқ таълими бўлимидагилар хайрли ишга қўл уришди. 27-мактаб Абрай Туропов номи билан атала бошлади. Устоз педагог сафдоши Назар Худоёров, мактаб директори Элмурод Болтаев, марҳумнинг жияни Омонгелди Туропов, район халқ таълими бўлими мудири Эркин Шоймуқуловлар билан суҳбатлашсангиз, Абрай Туроповнинг босиб ўтган қисқа, лекин мазмунли умри ҳақида тўлқинланиб гапирадилар. Қишлоқ ёшлари ҳам қилинган бу хайрли ишдан беҳад миннатдор эканликларини изҳор этишмоқда. Мактаб директори Элмурод Болтаев билим даргоҳида янги боғ ташкил этиб, уни марҳум муаллим номига қўйиш ниятида эканликларини таъкидлади.

Ш. СУЛТОНОВ.

БАҲОР БЎСАҒАСИДА

Она диёримизга баҳорнинг ташриф буюраётганлиги февраль ойида об-ҳавонинг қандай келиши билан белгиланади. Шундай йиллар ҳам бўладики, майсалар февралдаёқ ер бетини қоплаб, ниш уриб қолади, бойчечаклар пайдо бўлади.

Лекин ҳар йили ҳам бундай бўлавермайди. Февраль «инжиқлиги»ни кўрсатиши, бу ҳол ҳатто мартда ҳам содир бўлиши мумкин. Февралнн «икки юзлама ой», деб бежиз айтмайдилар, ахир. Аммо январнинг охирги кунларида об-ҳавонинг исиб кетиши бу йил баҳор эртароқ келишидан дарак бермоқда.

Маълумки, февраль ўн-ўн икки йилда бир марта серёғин бўлиб, қор ёғиши ва совуқ кучайиши тажрибадан кузатилган. Бундай кунларда изғирин бўлиши, ер юзасини юпқа муз қоплаши мумкин. Лекин буни олдиндан билиб олиш осон эмас. Февраль шу жиҳати билан деҳқонларга катта ташвиш келтиради, боғлар, далалар, томорқалардаги иш маромини бузади. Натижада деҳқонлар экинни эксаммн ё экмасаммн, деб иккиланиб, ўйланиб қоладилар.

Чорвачиликда эса тўл олиш ҳар қандай вазиятда давом этаверади. Шу боис қўйчивонлар қўй-қўзиларни парвариш қилиш, озиқлантиришни бир дам сусайтирмайдилар. Улар ташвишига ташвиш қўшилиб, янги туғилган қўзиларни эсон-омон сақлаш пайида бўладилар.

Бу йил қиш ўртаси илиқ келди. Фақат январь бошидагина қор ёғиб, совуқ бироз кўтарилди. Тоғлардаги даралар бир ярим метр қалинликдаги қор қоплади. Кейин... бирданига ҳаво очилиб, кун исиб кетди. Буни ҳам кутилмаган ҳодиса, деб аташ мумкин. Дарахтлар танасидаги қувват ҳаракатга келди. Чинор, япон сафораси қиш «уйқуси»дан уйғониб қолди. Ёнбағирлар, сув ҳавзалари бўйида ер бетини қоплаган ўтлар юртимизда қишлаб қолган қушларни ўзига жалб этмоқда. Қиш шундай келдики, бўзтўрғай, бедана, чумчуқ, мусича, қарға, ҳакка каби қушларни сўқмоқларда, боғлар ва иҳота дарахтзорларида тез-тез учратиш мумкин.

Февралда қузғунлар кечки пайтларда олис ўлкалардан қайтиб кела бошлайди. Улар эрталаб тоғлар, дарёлар бўйи, далаларга жўнашади, кўча-кўйлар, йўллар, фермаларни кўздан кечиришади. Кечқурун эса шаҳарлар ва йирик аҳоли манзилгоҳларига қайтишади. Улар кечаси бу ерларда дам олиб, эрталаб яна далаларга овқатлангани йўл олишади.

Қораялоқ ҳам сайроқи қушлар жумласига киради. Бу қуш ҳозирдаёқ тонг саҳарда сайрай бошлади. Барвақт турган кишилар бунинг гувоҳи бўлишаяпти. Навоси ёқимли. Нари ва модасини фарқ қилиш осон.

Қамишзорлар ораси тинч, осойишта ва хавфсиз. Қушлар уясини, ҳайвонлар эса инини кўздан кечиришади. Бўри, тулки, қорсак, сассиқкўзан, латча каби йиртқич жониворлар қоронғи тушиши билан овга чиқишади. Қордаги изларга қараб уларнинг қайси жониворларга мансуб эканлигини, қай томонга ва нима мақсадда йўл олганлигини ўткир кўз табиатшунослар бир қарашда илғаб олишади. Сичқонлар йиртқич жониворларнинг севимли овқатидир. Қорга тушган излардан кемирувчиларнинг хатти-ҳаракати, ҳоли не кечганлигини билиб олиш қийин эмас.

Қишда ухлаб қолган жониворлар ҳали ҳам уйғонгани йўқ. Айиқ уясига жойлашиб олиб, ухлаб ётаверади. Она айиқ уясидан чиқмаган ва овқатланмаган ҳолда янги туғилган боласини боқади. Бўрсиқ, олмахон, юмронқозиқ, суғур, қўшоёқлар ҳам ухлаб ётишибди. Тошбақа, калтакесаклар ҳам ана шундай ҳолатда.

Агар февраль охири илиқ келиб, қор эриб кетса, борлиқни майсалар қопласа, юмронқозиқ биринчи бўлиб уясидан ташқарига чиқади. Шундан кейин типратикан ва бўрсиққа навбат келади. Шу тариқа жониворлар ҳаётида серташвиш кунлар бошланади.

Биз юқорида февраль ойига хос фазилатларга тўхталдик. У «инжиқлик» қилиши, об-ҳаво ё совиб, ё исиб кетиши мумкин. Аммо ҳар қандай бўлганда ҳам дала ишлари бундан буёққа кундан-кунга қизийди. Майдонларни экин экишга тайёрлаш, ариқ-зовурларни тозалаш, техникани мавсумга ҳозирлаш, гўнг чиқариш, уруғни тахт қилиш авж олади.

А. ЛЕСНЯК,

Далалардан баҳор нафаси келиб қолдию боғ-роғларда яна ишлар бошланди. Дарахтларга шакл бериш, орасини юмшатиш, ўғит солиш авж олди. Буни Риштон агросаноат ишлаб чиқариш корхонаси мисолида яққол кўриш мумкин. Бу ердаги пахтачилик ва боғдорчилик бригадасида кейинги йилларда 62 гектар янги ер ўзлаштирилди. 26 гектар майдонга ўтқазилган ниҳоллар мевага кирди. Омилкорлар яна 2 гектар ерга шафтоли кўчати экишни мўлжаллаяптилар.

СУРАТДА: звено бошлиғи Ўктамжон Ғаниев.

Ҳ. МЕЛИБОЕВ олган сурат.

Деҳқон тақвими

ҚАНТАР ОҒСА, ҚОР ЁҒМАС

Фасллар орасида оппоқ қорига қараб кумуш фасл, деб ном олган қиш ҳам ниҳоясига яқинлашмоқда. Бундан буёнги совуқ, кутилмаганда ёғадиган қор вақтинчадир.

Негаки, қиш ойларидан бири далв яримлаяпти. Унинг ўн куни январга, қолган қисми февралга тўғри келиши кўпчиликка маълум. Араб тилида далв, форсчада дўл, ўзбекчада қовға атамасини олган бу ойнинг ҳам ўзига хос белги ва аломатлари бор. Аввало бу даврда об-ҳаво ўзгарувчандир. Деҳқонлар далвни кичик чилла ҳам, дейдилар. Негаки, совуқ тушиб, изғирин эсиши, қор ёғиши, аёз бўлиб, булутли кунлар кўп бўлиши мумкин. Баъзан шамолнинг тезлиги ҳар сонияда 22 метрни, ёғингарчилик миқдори эса ўртача 13—45 миллиметрни ташкил этиши кузатилган. Аммо ҳар йили шундай бўлавермайди. Шамолнинг тезлиги, ёғингарчилик миқдори бундан ҳам ортиши ёки бунинг акси бўлиши мумкин.

Халқ орасида бир ривоят бор. Унда ҳикоя қилинишича, катта чилла ўз ўрнини кичик чиллага бўшатиб бераётганда: «Мен ўзимни кўрсатдим,энди навбат сенга», дер эмиш. Тажрибада бу бежиз айтилмаганлиги кўп бор исботланган.

Тажрибали деҳқонларнинг фаслларни бир-бирига қиёслаб, об-ҳавонинг қандай келишини олдиндан башорат қилиш одати бор. Улар шунга асосланиб, ёз билан қишни, куз билан баҳорни солиштирадилар ва об-ҳавонинг қандай келишини тахмин қиладилар. Масалан, агар ёз иссиқ ва қуруқ келса, қишда ёғингарчилик кўп бўлади.

Яна бир нарсага алоҳида тўхталиш керак. Февраль ойининг биринчи ўн кунлиги ниҳоясида қантар оғади. Бу қиш камайишга тушиб, иссиқлик кучая боради, демакдир. Деҳқонлар орасида буни қантар оғса, қор ёғмас, дейилади. Негаки, бу даврга келиб, табиатда уйғониш бошланади. Дарахтлар танасида сув югуриб, тол ва тераклар куртак чиқара бошлайди. Кун исиб кетган йилларда бу даврда ҳатто бодом ва ўрикларнинг гуллаши ҳам рўй берган. Лекин бу ҳол ҳар йили ҳам содир бўлавермайди.

Т. ҒАФУРОВ.

Ойнома

ФЕВРАЛЬ

ДУШАНБА	1	8	15	22
СЕШАНБА	2	9	16	23
ЧОРШАНБА	3	10	17	24
ПАЙШАНБА	4	11	18	25
ЖУМА	5	12	19	26
ШАНБА	6	13	20	27
ЯКШАНБА	7	14	21	28

Тоғлар тароватн ўзгача бугун.

В. ТАРАН олган сурат-лавҳа.

КОИНОТ—АЛЛОМАЛАР ТАВСИФИДА

Паррандаю ҳайвонию наботот,
Ҳар бири: гавҳари олийсифат!

Ниҳояти ўн-йигирма байтда табиату коинот, ҳаёту инсониятнинг яхлит, дилбар таранкумидан воқиф бўлишни истайсизми! Марҳамат: Рудакий ёки Фирдавсий, Юсуф Хос Ҳожиб ё Жомий, Навоийдек шоиру алломаларнинг бетакрор битикларига бир нигоҳ ташланг.

Сўзни умумбашарий нозимлардан бўлмиш Фирдавсийнинг «Ойнома» тавсифидан бошлаяпмизки, бу бежиз эмас. У буюк сўз санъаткорларининг ҳақли равишда карвонбошисидир.

Мана, «Ойнома»нинг фирдавсиёна тавсифи:

● Ўн икки дарахтдин (ўн икки ой) сўзлайин аввал,
Ҳар бирининг ўттиз шохи (ўттиз кун) мукаммал.
● Ҳар йилнинг ўн икки янги шохи бор,
Ҳар бири гўёки янги шаҳриёр!
● Ўттиз кунда битмоқ уларнинг иши,
Шу зайл айланар фалак гардиши.
● Энди сизга икки отни (кун-тунни) айтайин,
Югурмоқ шиддати мисоли чақин.
● Бир-бирин кетидан югурар равон,
Бири биллурдек оқ, бириси қатрон.
● Буларнинг бири тун, бири эрса кун,
Чарх бизга кўрсатур ажойиб ўюн.
● Етолмас бирига бири ҳеч замон,
Қочар ов итидин қочгандек қулон.
● Яна дейин: отлиқ бор ўттиз нафар,
Шаҳриёрни қуршаб бари чарх урар.
● Бири кам кўриниб қолар гоҳи, гоҳ,
Вале, ўттиз чиқар ташласанг нигоҳ.
● Янги ой ҳисобин шундай қил гумон,
Яратгувчи шундай айламиш фармон.
● Бу нуқсонга эга асли янги моҳ,
Бир неча кам келур ҳисобида гоҳ.
● Икки сарвдин дей, тил суғуриб қиндин,
Устига икки қуш ясаган инин.
● ...Чўл-биёбон эса, беш кунлик дунё,
Гоҳ файзу роҳату, гоҳ дарду бало.
● Ҳар кунинг саноқли бунда беаёв,
Ўзи ато этар, ўзи қилар ов.
● Ранжимиз мевасин кўрар ўзга кас,
Вале, бунда ул ҳам абадий эмас.
● Шундай бошланмишдир заминда ҳаёт,
Такрордин эскирмас бунда тартибот!
● Жаҳонда қолдирсак агар яхши ном,
Биздин сўнг фақат шу этади давом.
● Қилмишимиз бўлса ёмонлик, озор,
Ўлим ҳаммасини айлагай ошкор.
● Осмон бўйли уйлар барпо этамиз,
Охир беш қарич бўз олиб кетамиз.
● Тартиби осон, шундан бу жаҳон:
Онадин туғилмас ўлмайдиган жон...

Бир оғиз умумлашма: ўтмишнинг олиймақом зиёлилар маънавиятию бадиияти чўққиларига қанчалар кўтарила борган сари она табиат ила узвийлиги айни шу нисбатда яна ҳам кўпроқ жипслаша борган.

Ражаб ЖУМАНИЁЗОВ тайёрлаган.

Тўрт жилва

ҚИШ

Энг қисқа ой — февралда куррамизнинг турли қитъалари ва минтақаларида об-ҳаво турлича бўлади.

Тундрада қорлар изғирин кучли шамоллар туфайли зичлашади. Буғуларнинг қор тагидаги емишларни туёқлари билан қазиб олиши қийинлашади. Тайга ҳудуди қалин қор билан қопланади.

Украинада, Қуйи Волга бўйида, Қозоғистон чўл-даштларида қуёш нури таъсиридан қорнинг юза қатлами салгина эриб, юпқа муз билан қопланади. Кенг баргли ўрмонларда жўка дарахтининг қанотли мевалари чиройли шакллар ҳосил қилиб, қор устига ёнбошлайди.

БАҲОР

Кичик Осиё (Туркия), Эрон, Ироқ, Афғонистон, Ўрта Осиёда гўзал фасл — баҳор аломатлари сезила бошлайди. Баҳор Жанубий Хитой денгизи соҳилларидан шимол томон йўл олиб, Янцзи дарёси ҳавзасигача етиб боради, майда мевали дарахтлар гуллай бошлайди. Тайвань оролида шоли экишга киришилади. Мексика қўлтиғи соҳилларида, Сьерра-Невада ва Каскад тоғларида, Миссисипи дарёси ҳавзасининг жануб томонларида Флорида ярим ороли ва Апалачи тоғлари этакларида ҳам баҳор. Мисрда кузда экилган дон экинлари ва беда ўриб олинади. Қушлар узоқ шимол томонга учиб кетиш учун тайёргарлик кўришади.

Гўзал диёримизда февралнинг иккинчи ярмидан бошлаб ҳарорат кўтарилиб, кун аста-секин исийди. Жанубий ноҳияларда баҳор нафаси уфуради. Ой охирига бориб дарахтлар куртак чиқара бошлайди, майсалар ниш уради, қиш уйқусига кетган ҳайвонларнинг уяларида безовталик бошланади. Ўтроқ қушларнинг ҳаёти енгиллашади. Улар ердан насибаларини топиб ейди. Ой тугаши билан жонажон юртимизга баҳор ташриф буюради.

ЁЗ

Ҳиндистон ва Ҳиндихитойда февраль—ёзнинг биринчи ойи. Бу даврда ёғингарчилик мутлақо бўлмайди, сувнинг камайиши натижасида кичик дарёларнинг таги кўриниб, йирик ҳавзалар саёзланиб қолади.

Африка саванналарида об-ҳаво ниҳоятда исиб кетади. Жазирама иссиқдан барча дарахтларнинг барглари қовжираб тўкилади.

КУЗ

Жанубий ярим шарда куз белгилари сезила бошлайди. Жанубий Американинг Оловли Ер оролида кузги кучли шамоллар эсади, турли дарахтларнинг барглари ва ўсимликлар сарғаяди, уммонда кучли тўлқинлар кўтарилади. Африка қитъасидаги Калахари чўлининг шарқий қисмида дарахт ва ўсимликлар ўсишдан тўхтайди. Олтинчи қитъа бўлмиш Австралиянинг жанубий-ғарбий чеккасида дастлабки куз ёмғирлари ёға бошлайди.

Т. МАҲМУДОВ,
табиатшунос.

ЭЪЛОН, БИЛДИРУВ

ХЎЖАЛИК РАҲБАРЛАРИ, ФЕРМЕРЛАР, ФУҚАРОЛАР ДИҚҚАТИГА!

ХУЖАЛИГИНГИЗДА МЕВА-САБЗАВОТ ҚУРИТИШНИ ЙУЛГА ҚУЙМОҚЧИМИСИЗ? СИЗГА ҚУМАК БЕРИШГА ТАЙЕРМИЗ.

«УЗИНФОРМАГРОПРОМ» ТАРҒИБОТ ВА ИЛМИЙ-ТЕХНИКАВИЙ АХБОРОТЛАР ЖУМҲУРИЯТ МАРКАЗИ МЕВА ҲАМДА САБЗАВОТЛАР ИНФРАҚИЗИЛ НУРЛАТГИЧ АСОСИДА ҚУРИТИЛАДИГАН КИЧИК ЦЕХЛАР УЧУН АСБОБ-УСКУНАЛАР МАЖМУИ (КОМПЛЕКТИ)НИ СОТИБ ОЛИШНИ ТАКЛИФ ЭТАДИ. БУ ЦЕХЛАРДА ҚУРИТИЛГАН МАҲСУЛОТЛАРГА ҲЕЧ ҚАНДАЙ ЧАНГ-ГАРД ҚУНМАГАНЛИГИ САБАБЛИ ЎЗИНИНГ ТОЗАЛИГИ ВА СИФАТИ БИЛАН АЛОҲИДА АЖРАЛИБ ТУРАДИ.

Шунингдек, марказ алоҳида қуритиш жавон-(шкаф)ларини ҳам сотиши мумкин.

Харид қилинадиган асбоб-ускуналар мажмуи ва ва жавонга олдиндан ҳақ тўланганидан сўнг 20 кун мобайнида етказиб берилади.

МУРОЖААТ УЧУН МАНЗИЛ: 700097. ТОШКЕНТ, ВОЛГОГРАД КЎЧАСИ, 9«а»-уй.

ҚЎШИМЧА МАЪЛУМОТ ОЛИШ УЧУН ТЕЛЕФОНЛАР: 76-59-27; 76-49-18.

Янгийўл

ЛАЗЗАТ

қандолат ишлаб чиқариш бирлашмаси қанд лавлагиларни чекланмаган миқдорда сотиб олиш учун 1993 йилга жамоа хўжаликлари ва лавлаги етиштирувчи тармоқлар билан ШАРТНОМАЛАР ТУЗАДИ.

Мурожаат учун телефон рақамларимиз:
(код 260)
7-15-07, 7-50-69, 7-50-70.

КОРХОНА
ТОШКЕНТ ШАҲРИДАГИ ОМБОРДАН
АВТОСЕРВИС УЧУН
ҚУЙИДАГИ МАХСУС
АВТОУСКУНАЛАРНИ
СОТАДИ

Мувозанатлаш дастгоҳи;
шиналарни ўрнатиш ва бўшатиб олиш мосламаси;
ғилдиракларнинг жойлашувини ростловчи кўтаргичсиз стенд;
шиналарни таъмирлаш (вулканизациялаш) мосламаси;
энг аъло (супер) асбоб;
зарядлаш-қувватлантириш қурилмаси;
патронсиз электр парма (дрель);
гидравлик исканжа;
гидравлик усулда шиналарни ўрнатиш ва бўшатиб олиш мосламаси;
тўрт устунли кўтаргич;
икки устунли кўтаргич;
пайвандлаш аппарати;

Тўлов усули — турлича. Олдиндан 100 фоиз ҳақ тўланади. Тошкент: шаҳридан буюртмачининг ўзи олиб кетади.

Мулоқот телефонлари: 34-25-81, 34-66-44.

Манзилимиз: 700099, Тошкент шаҳри, Амир Темур кўчаси, 118-уй, 607-хона, «Шаҳристон» бекати (янги телеминора ёнида).

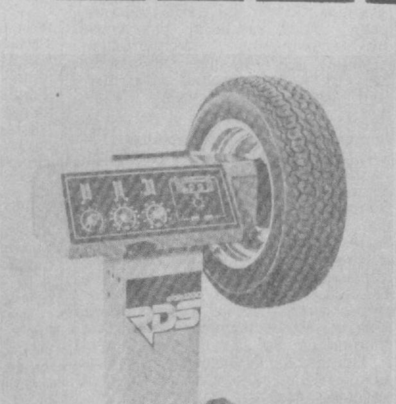

Станок балансировочный „eldis-1200"

Бош муҳаррир Н. ЕҚУБОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Н. ҚАЮМОВ, М. ИСЛОМОВ, М. МИРЗАЕВ, Ҳ. РАҲМАТИЛЛАЕВ, Т. ҚЎШАЕВ, М. ҚАЮМОВ, (бош муҳаррир ўринбосари), С. САЙДАЛИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), О. ҒОФУРОВ (масъул котиб), Н. ОРИФЖОНОВ, Т. СОЛИЕВ, Р. ТУРСУНОВ, К. РИХСИЕВ, Э. ИБРОҲИМОВ.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Ўзплодовошчвинпром» концерни, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, «Қишлоқ ҳақиқати» журналистлари жамоаси.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб—33-09-93, Масъул котиб ўринбосарлари—32-56-25. Деҳқончилик бўлими—32-56-35, 32-54-51, 33-09-93. Қайта ишлаш саноати бўлими—32-56-31. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими—32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими, — 32-56-33. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-09-93. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Ленинград кўчаси, 32. Нашр кўрсаткич — 64.602.

1 2 3 4 5 6

Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди — 20.10

Буюртма Г—63.